

Vprašanja

30.maj 2006

1. Kaj je državna suverenost & zorni koti
2. Primer pravnega pravila - napiši sestavine ter za kakšno pr pravilo gre (abstraktno, konkretno, splošno, posamično)
3. Avtentična razlaga normativnih pr aktov
4. Kako se razlikuje materialno in formalno pr... in glede na to razvrstit našete pr panoge civilno procesno pravo, kazensko pravo, civilno pravo in kolizijsko pravo kot del mednarodnega prava, gospodarsko pravo

izpit

1. Definiraj demokratične in birokratične organe in navedi razliko(e?) med njimi.
2. "Kdor koga razžali, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do treh mesecev." Izlušči sestavine pravnega pravila! Povej ali je navedeno pravno pravilo splošno, abstraktno, posamično, konkretno in povej kaj je značilno za tako pravno pravilo.
3. Derogacijska klavzula - kaj razumeš pod tem pojmom in kateri dve vrsti poznamo?
4. Pojemovno opredeli sklepanje po podobnosti (v smislu analogije legis) ter argumentum a contrario. V čem je razlika med njima?

Junij 2005

1. V čem so temeljne značilnosti pravnega pogleda na državo? BI se bilo mogoe izogniti temu, da je država prana oseba?
2. Opredelite pojem normativnega pravnega akta! Kateri sta poglobitni vrsti teh aktov? Za vsako od obeh vrst navedite tri primere!
3. Eden od razlagalnih argumentov je tudi argumentum a cohaerentia. Pojasnite nejegovo izhodišce in njegove tri nosilne argumente!
4. Hart opredeljuje pravo kot splet primarnih in sekundarnih pravnih pravil in ga označuje kot "srce" pravnega sistema. Ustavite te se, pri sekundarnih pravnih pravilih, jih na kratko pojasnite in povejte, v čem je njihov pomen!

izpit

1. značilnosti moderne države
2. običaj in običaji v formalnem pravnem viru
3. argumen koherentnosti
4. kogentna, dispozitivna dispozicija, striktna in elastična dispozicija

September 2006

1. pravne praznine v širšem pomenu besede in katera načelo
2. družinsko pravo. Ali je zasebno ali javno utemelji
3. poslovna in pravna sposobnost fizičnih in pravnih oseb
4. Neki glede nacije in države. Naj en drug napiše bolj točno.

izpit

1. Jellinekove pogled na državo
2. razlogi za prenehanje veljavnosti zakona
3. pojasni pojem pravnomocnosti in s katerima vrednotama se tesno povezuje
4. zakonski jezik in njegove plasti

izpit

1. razlika med konfederacijo in federacijo
2. razlika(formalna)med zakonom in uredbo
3. pojasni samozaščito in pojasni vsaj 2 tipa samozaščite
4. neki v zvezi z zgodovinsko razlago prava

Nekaj vprašanj za UVP iz starih izpitov

1. Katera dva pogleda na državo ločimo in kakšne so razlike med nima? kateri izmed njiju bi lahko bil (ni pa nujno) podlaga za totalitarne režime?
2. Navedi oblikovne sestavine pravnega pravila
3. Embarrassed v kakšnem odnosu je vsaka izmed njih z vsebino?
4. Razlike med avtentično in praktično razlago zakon!
5. Razlika med polpredsedniškim in predsedniškim sistemom ?
6. Razlika med moralo in pravom?
7. Razlika pravno načelo in pravno pravilom?
8. Razlika med javnim in zasebnim pravom?
9. Razlike in podobnosti med integralnim in totalitarnim pogledom na državo?
10. Naravnopravna šola
11. Značilnosti totalitarne države?
12. Pojasni državno organizacijo v ožjem in v širšem smislu. Zakaj je ta delitev pomembna?
13. Kaj pomeni pravnomočnost sodne odločbe? Katere oblike pravnomočnosti poznamo? Zakaj pravni red ne more obstati brez ustanove pravnomočnosti?
14. Javno pravo in temeljne lastnosti. Katere panoge spadajo sem?
15. Oblikovnost pravnega akta. Kako je pomembnost pravnega akta povezana z obliko?
16. Skupna stališča naravnopravnih teorij.
17. Kakšen je korporativističen pogled na državo in katere so skupne lastnosti z državnim ustrojem modernistične države?
18. Lastnosti subjektivistične in objektivistične zgodovinske razlage in katere so slabosti subjektivistične zgodovinske razlage
19. Strnjeno opiši zakonski pozitivizem
20. Pravna država
21. Obvezna sodna praksa in precedenčni sistem
22. Analogije v kazenskem materialnem pravu (katere se lahko in katere se ne smejo uporabljati)
23. Delitev prava na formalno in materialno
24. Platonova idealna država
25. Kaj so dispozicije s spreminjajočimi se pojmi
26. Argumentum a fortiori ima pomembno vlogo - zakaj; katere so njegove bistvene značilnosti?
27. Kaj je pravna panoga; katera so temeljna pravna področja in katero merilo razločevanja uporabljamo pri delitvi na javno in zasebno?
28. Dogmatična metoda!
29. Pravica, njeni temeljni sestavini, obrazloži
30. Kaj je sistematična razlaga, 2 osrednja zorna kota?
31. Zakonski pozitivizem!
32. Razlika med kogentnim in dispozitivnim pravom?
33. Zakaj je pravna oseba "umeten" pravni subjekt
34. Poglavitna razlika med pravno diskontinualiteto iz leta 1945/1946 in pravno kontinualiteto iz leta 1991
35. Temeljne značilnosti Randbruchovega pojmovanja prava
36. Temeljne značilnosti pravnega pogleda na državo
37. Normativni pravni akt, katere so 'osnovne oblike' in 3 primere pri vsaki
38. Argumentum cohaerentia, in 3 'podargumente'
39. Sekundarna pravna pravila kot jih je definiral Hart
40. Kako vpliva pomembnost normativnih pravnih aktov na oblikovne sestavine?
41. Morala kot pravni vir in zakaj se ne obnese najbolj kot formalni pravni vir?

42. Integralna in pogodbeno teorija. V čem je razlika, zakaj je to razlikovanje pomembno.
43. Kateri vrsti pravnih oseb poznamo. Kako lahko neka družbena tvorba sploh postane pravna oseba.
44. Pomembnost pravnomočnosti, predvsem formalna in materialna (opiši). Katero pravno načelo varuje in katerega lahko ogroža.
45. Zakonski pozitivizem in tvoje lastno mnenje o njem.
46. Pravnopolitični temelji za načelo delitve in načelo enotnosti oblasti.
47. Naštej temeljna upravičenja abstraktne pravice, kakšna je mešana interesno-voljna teorija pravice
48. Bistvene vsebinske in oblikovne spremembe med zakonom in uredbo
49. Primer: Predsednik določenega odbora lahko pred začetkom seje umakne iz dnevnega reda posamezne zadeve. Ali lahko torej umakne tudi več zadev? S katerim razlagalnim argumentom bi to razložili? S katerim argumentom bi prišli do drugačnega sklepanja?
50. Teorije o družbeni pogodbi (namen, cilj...)
51. V čem se razlikuje pravna sposobnost, poslovna sposobnost in deliktna sposobnost fizičnih oseb
52. Pravne praznine v ožjem pomenu te besede
53. Kaj je to pravna praznina v širšem smislu? Na podlagi katerih dveh načel jo razlagamo in utemelji zakaj?
54. Temeljna razlika med življenjskim primerom in konkretnim dejanskim stanom
55. Razlike med pravnimi normami in tehničnimi normami
56. Kako je omejena pravna osebnost pravnih oseb
57. Temeljni vidiki stopnjevitosti prava
58. Izslušči temeljni upravičeni abstraktne pravice iz spodnjega določila: Kdor drugemu povzroči telesno poškodbo ali prizadane njegovo zdravje, mora povrniti stroške ki so mu nastali z zdravljenjem in potrebne stroške ki so nastali v zvezi s tem, ter izgubljeni dobiček, zaradi nezmožnosti dela med zdravljenjem.
59. Izlušči primarno hipotezo in dispozicijo ter sekundarno hipotezo iz istega določila kot je napisan zgoraj, ter napiši za kaksno sankcijo glede na namen gre v tem primeru.
60. Kako vsebina normativnih pravnih aktov vpliva na oblikovne sestavine normativnih pravnih aktov
61. Opiši značilnosti sankcije. Katere sankcije poznamo glede na namen?
62. Razlika med poslovno in pravno sposobnostjo
63. Razlika med zakonom in uredbo
64. Razlika med korporacijami in ustanovami
65. Pojasnite razlike med temeljnima oblikama vladavine!
67. Pojasnite dejanski stan zlorabe pravice!
68. Napišite načine prenehanja zakona!
69. Opiši kaj so to primarna in sekundarna pravna pravila
70. Strnjeno opiši kaj so to normativni pravni akti
71. Opiši kaj je to dolžnost ?
72. Kaj je bistvena razlika med dolžnostjo in dolžnostnim upravičenjem?
73. Kaj bistvenge se zgodi s predpisom potem ko je ta objavljen v uradnem glasilu?
74. Razlika med pravnim pravilom in pravnim nacealom.
75. Kdaj dobi fizična oseba poslovno sposobnost ter kdaj jo lahko izgubi?
76. Prenehanje veljavnosti splošnih pravnih aktov
77. Opiši pojem običaja.

IZPIT 31.5.2007

1. NAČELO PRAVNE ENAKOSTI- definicija, slabosti
2. PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST- razlike, in kako se razlikuje pravna sposobnost pr. in fizičnih oseb
3. PODZAKONSKI AKTI. Primer Pravilnika.
4. ANALOGIJA INTRA LEGEM. Kaj ureja. Katere pravne praznine. Razlika med notranjo pravno praznino in klasično pravno praznino.

September 2007

1. Pogodbene teorije o državi
2. Pravni subjekt ... nastanek
3. Običaji kot formalni pravni vir
4. Naravnopravna teorija (primer z pravnim pozitivizmom)

Kaj je Sankcija in katere vrste sankcij poznaš??

Kdaj normativni pravni akti prenehajo z veljavo, opiši.

Poslanci DZ so izvzeti iz kazenskega postopka oz. so kazensko neodgovorni za mnenje oz. glas podan na sejah DZ oz. njegovih delovnih telesih.

S kašnim pravnim argumentom bi zagovarjal trditev da poslanec poleg tega da ne odgovarja kazensko za podano mnenje oz. glas, ne odgovarja tudi civilno?? Kako pa bi zagovarjal trditev da poslanec odgovarja le kazensko??

izpit

1. Federativna država, kako so urejeni najvisji državni organi (predvsem zakonodajni) in kdo je nosilec državne suverenosti.
2. Kaj so tipska pravna pravila, katere vrednote zagotavljajo.
3. Podzakonsko urejanje + primer
4. Sistematična razlaga

Oktober 07

1. Kaj je državljanstvo. Načini pridobitve.
2. Kaj je zloraba pravice. Temeljna razlika med subjektivistično in objektivistično teorijo zlorabe pravice.
3. Odlomek iz odločbe US kjer določen predpis razlagajo da spada v poglavje to in to in da to pomeni.... Kakšna razlaga je to, značilnosti.
4. Klasične pravne panoge. Katere spadajo v javno, katere v zasebno, značilnosti teh 2 temeljnih skupin.

Kaj je državna suverenost & zorni koti

suverenost

- državna oblast je najmočnejša in najvišja sile v družbi, ker ima monopol nad sredstvi prisiljevanja

zunanja suverenost

- neodvisnost ene državne organizacije nasproti drugim državnim organizacijam enake vrste
- je relativna, zaradi čedalje večje medsebojne odvisnosti držav
- država je zunanje suverena, dokler na pravno obličen način ne prevzame dolžnosti, da se podreja zapovedim in predpisom, ki jih enostransko narekuje druga država

notranja suverenost:

- monopol nad razpolaganjem s sredstvi fizičnega prisiljevanja in nad njegovim izvrševanjem
- državno oblast štejemo za vrhovno, samostojno, izvirno, vseobsežno in enotno

Avtentična razlaga normativnih pravnih aktov

Avtentična razlaga spada pod obvezno razlago, kjer sta oblikovalec pravne določbe in njen razlagalec identična. Obvezna je tudi tista, ki nastaja v procesu uporabljanja prava in je naložena državnim organom. Če gre za **zakon** ali kakšen drug oblastni splošni pravni akt, sprememba ni mogoča. V poštev lahko prihaja nova izdaja zakona (spremenjena ali dopolnjena) ali pa njegova avtentična razlaga, ki sporno in dvoumno besedilo na novo opredeli. Avtentična razlaga ni prava razlaga zakona, v resnici je le njegovo preoblikovanje, ki ima vse značilnosti novega pravnega besedila. Ima povratno moc, njena časovna veljavnost se ujema z veljavnostjo interpretiranega akta.

Kako se razlikuje materialno in formalno pravo

MATERIALNO PRAVO – o njem govorimo če gre za pravice in pravne dolžnosti v primarnih (temeljnih) razmerjih med pravnimi subjekti.

Za to vrsto prava gre:

- pri pravicah in pravnih dolžnostih pravnih subjektov v pogodbenih razmerjih (npr. pri kupoprodajni pogodbi),
- v razmerjih med zakoncema,
- v razmerjih glede stvari (npr. pri lastninski pravici),
- pri pravicah in dolžnostih državnih organov,
- pri temeljnih (ustavnih) pravicah in dolžnostih,

Tipični pravni panogi materialnega prava sta **civilno** in **kazensko (materialno) pravo**.

FORMALNO PRAVO ureja:

- ustroj pravnih oseb (**organizacijsko pravo**),
- *postopek*, v katerem se pravice in pravne dolžnosti oblikujejo, uporabljajo in varujejo (**postopkovno pravo**) in
- *zunanjjo spoznavno obliko*, ki jo morajo imeti normativni pravni akti in pravna dejanja, da so pravno veljavna.

Svojska formalnopravna pravila so tista, ki urejajo posamezne vrste postopkov – prototipi postopkovnega prava so:

- civilno postopkovno (procesno) pravo,
- kazensko postopkovno (procesno) pravo,
- upravno postopkovno procesno pravo,

Definiraj demokratične in birokratične organe in navedi razliko(e?) med njimi.

birokratični državni organi - postavljeni od višjega organa in odgovorni za svoje delo višjemu organu

demokratični državni organi - osebe voljene od širših plasti prebivalstva in odgovorne volivcem

Derogacijska klavzula - kaj razumeš pod tem pojmom in kateri dve vrsti poznamo?

- derogacijska klavzula: kako naj se splošni pravni akti spreminjajo v času in prostoru, kako naj vplivajo drug na drugega, kako naj si sledijo
- izrecna derogacijska klavzula: konec časovne veljavnosti je opredeljen v prehodnih in končnih določbah, kjer je točno navedeno kateri nižji ali starejši pravni akti ne hajo veljati in v kakšnem obsegu
- splošna derogacijska klavzula: če je v njej rečeno, da se razveljavljajo vsi predpisi ki so v nasprotju z novim splošni pravnim aktom, ne da bi bili ti predpisi posebej naštet

Pojmovno opredeli sklepanje po podobnosti (v smislu analogije legis) ter argumentum a contrario. V čem je razlika med njima?

zakonska analogija (analogia legis):

- ima širši domet kot analogia intra legem
- posamična analogija: izhajamo od primera, ki je urejen z določenim zakonskim ali drugim pravnim pravilom in od tega primera sklepamo na neurejeni primer
- neurejeni primer se ne sklada z urejenim primerom v celoti, ampak v bistvenih lastnostih
- bistvene lastnosti so vrednostno merilo, prek katerega sklepamo, da za neposredno neurejen primer velja ista pravna posledica, kot za pravno urejenega
- primera si morata biti v bistvenem enaka

ARGUMENTUM A CONTRARIO – sklepanje po nasprotnem razlogovanju

definicija:

- določena pravna posledica velja samo za tisti konkretni dejanski stan, ki izpolnjuje izrecno navedene predpostavke zakonskega dejanskega stanu
- če te izrecno navedene predpostavke niso podane, sklepamo da za takšen primer pravna posledica ne velja
- ugotovitev, da se vse sestavine zakonskega dejanskega stanu so razlog za določeno pravno posledico
- sestavine morajo biti dovolj določno opredeljene

- sklepamo, da pravna posledica velja samo za dejanski stan s takšnimi sestavinami
- sklepamo, da pravna posledica ne velja za dejanski stan, ki takih sestavin nima

uporaba:

- argumentum a contrario je lahko sredstvo, s katerim ugotovimo, da gre za pravno praznino, ne more pa zapolnjevati pravnih praznin
- pomemben je za razlaganje tistih predpisov, ki določajo pristojnost državnih organov in upravičenj

razmerje(razlika) med zakonsko analogijo in argumentum a contrario

- nista vzporedna, ni ju mogoče sočasno uporabljati
- temelj zakonske analogije: neposredno pravno urejeni in neurejeni primer sta si v bistvenem podobna
- temelj argumentum a contrario: neposredno pravno urejeni in neurejeni primer sta si v bistvenem različna
- zakonska analogija: bolj se uporablja v civilnem, v kazenskem pravu pa je prepovedana
- argumentum a contrario: uporablja se v civilnem in v kazenskem pravu
-

V cem so temeljne značilnosti pravnega pogleda na državo? BI se bilo mogoe izogniti temu, da je država pravna oseba?

PRAVNI POGLEDI NA DRŽAVO

Jellinek:

- državo je pravna oseba, ima pravno sposobnost in je samostojni nosilec pravic
- temelj države je ozemlje in prebivalci, ki v okviru države uresničujejo svoje namene
- država kot namensta enotnost

Kelsen:

- država je personifikacija pravnega reda
- država je zgolj sistem pravnih norm, med državo je identična pravnemu redu – monistična teorija
- zanika obstoj države kot samostojnega pojava

Nebi se bilo mogoče izogniti, saj država nebi morala opravljati in nastopati v pravnih poslih, če ji nebi bila priznana pravna subjektiviteta.

Opreделите pojem normativnega pravnega akta! Kateri sta poglobitni vrsti teh aktov? Za vsako od obeh vrst navedite tri primere!

definicija:

- nosilec pravnih sprememb, ki se nanašajo na nastajanje, spreminjanje in razveljavljanje
- navzven je spoznaven kot ustrezna izjava volje, katere pomen so pravna pravila
- je izjavno dejanje pravnega subjekta, s katerim se ustvari pravno pravilo

splošni pravni akti:

- pomenski nosilci splošnih in abstraktnih pravnih pravil
- vsebina zadeva širši krog individualno nedoločenih naslovnikov, ki se pojavijo v zamišljenem razmerju

posamični pravni akti:

- splošna in abstraktna pravila normativno individualizirajo in konkretizirajo
- vsebina akta se nanaša na določeno pravno osebo in na posamično razmerje
- zasebni: enostranski in dvostranski (*oporoke, pogodbe*)
- oblastni: upravni in sodni akti, s katerimi državni organi odločajo o določenih zadevah

Eden od razlagalnih argumentov je tudi *argumentum a cohaerentia*. Pojasnite njegovo izhodišče in njegove tri nosilne argumente!

ARGUMENTUM A COHAERENTIA

definicija:

- temelji na domnevi, da je pravni sistem notranje povezana celota in da v njem ne sme biti antinomij
- antinomija: če so v pravnem sistemu pravila, ki so med seboj nezdržljiva
- *argumentum a cohaerentia* napoti na merila, ki omogočajo, da odpravimo neuskkljenost med pravnimi pravili

časovni argument:

- upošteva čas, v katerem je pravni akt nastal (*mlajši pravni akt razveljavi starejšega*)

argument hierarhije:

- opira se na stopnjo avtoritete organa, ki je pravni akt ustvaril (*višji pravni akt razveljavi nižjega*)

argument specialnosti

- izhaja iz tega, da je treba enako obravnavati subjekte, ki sodijo v isto kategorijo (*mlajši specialnejši akt razveljavi starejšega splošnega*)

Hart opredeljuje pravo kot splet primarnih in sekundarnih pravnih pravil in ga označuje kot "srce" pravnega sistema. Ustavite se, pri sekundarnih pravnih pravilih, jih na kratko pojasnite in povejte, v čem je njihov pomen!

Sama **primarna pravila** nalagajo dolžnosti in povedo, kaj posamezniki morajo oz. česa ne smejo storiti.

Sekundarna pravna pravila, ki odpravljajo pomanjkljivosti primarnih so:

- ⇒ **nedoločnost** primarnih pravil odpravlja **pravilo o priznanju veljavnosti** (rule of recognition) – določa lastnosti primarnih pravil, da jih lahko identificiramo kot pravila določenega pravnega sistema; za veljavnost primarnih pravil zadošča, da so splošno uveljavljena, za veljavnost sekundarnih pa je potrebno, da jih državni uradniki sprejemajo kot skupne standarde uradnega delovanja in se po njih tudi dejansko ravna
- ⇒ **statičnost** primarnih pravil odpravljajo **pravila o spreminjanju** (rules of change) – pooblašajo, da posamezniki ali enote posameznikov (npr. zakonodajni organi) primarna pravila spreminjajo, razveljavljajo in uvajajo nova

⇒ **neučinkovitost** primarnih pravil odpravljajo **pravila o sojenju** (rules of adjudication) – opredeljujejo sodne organe in postopek, v katerem pristojne osebe oblastno presodijo, ali so bila primarna pravila kršena, da v primeru kršitve izrečejo ustrezno sankcijo in s tem prispevajo k temu, da so pravna pravila učinkovita.

Značilnosti moderne države

Moderna država ima na razpolago niz ukrepov, cel sistem, ki državljanem in prostor, varujejo pred nepremišljenimi posegi in neželenimi smermi razvoja.

Moderna država upošteva aktivne državljanem, zato lahko pričakujemo, da se bodo sprožili varovalni sistemi. Oblast pa se v moderni državi deli na: ZAKONODAJNO, IZVRŠNO in pa SODNO OBLAST.

Običaj in običaji v formalnem pravnem viru

običaj kot formalni pravni vir:

- uzance: običaji, ki so zapisani in prevzeti v posebno zbirko (*tudi sinonim za formalni pravni vir*)
 - uzance oblikujejo jih tisti družbeni organi, ki se strokovno ukvarjajo z družbeno prakso– sodišča
- sklicevanje: pravno pravilo ne prevzema vsebine običaja neposredno, ampak se nanj le sklicuje
 - uporabno ko je družbeno življenje tako raznoliko, da ni mogoče predvideti vseh tipov vedenja in ravnanja
 - pravo lahko zapoveduje, naj posamezniki ravnajo v skladu z običaji
 - pravo ki običaje sankcionira izraža zapoved, da je treba poznati tista pravila, ki se na običaj navezujejo
 - pri sklicevanju na običaj pravo določa meje, v katerih se običaj uveljavlja

Argument koherentnosti – Argumentum a coherentia

Argumentum a cohaerentia je razlagalni argument, ki temelji na domnevi, da je pravni sistem notranje povezana usklajena celota in da zato v njem ne sme biti antimonij.

Za antimonijo gre, če so v pravnem sistemu pravila, ki so med seboj nezdržljiva (inkompatibilna).

Primer: Nezdržljivo je npr. pravilo, ki zapoveduje, s pravilom, ki prepoveduje določeno storitev.

Argumentum a cohaerentia napotuje na merila (argumente), ki omogočajo, da ta in tudi druga nasprotja oz. neusklajenost med pravnimi pravili odpravimo. Znani so zlasti trije argumenti te vrste:

- **časovni (kronološki) argument** - upošteva čas, v katerem je pravni akt nastal (Lex posterior derogat legi priori),

- **argument hierarhije** - opira se na stopnjo avtoritete organa (argument avtoritete), ki je pravni akt ustvaril (Lex superior derogat legi inferiori),
- **argument specialnosti** - izhaja iz tega, da je treba enako obravnavati subjekte, ki sodijo v isto kategorijo (Lex specialis derogat legi generali).

Kogentna, dispozitivna dispozicija, striktna in elastična dispozicija

Primarna dispozicija lahko dopušča, da pravni subjekt dispozicijo pravnega pravila zamenja z novo (lastno) dispozicijo, ki mora biti oblikovana v mejah pravnega upravičenja – te dispozicije imenujemo **dispozitivne dispozicije**.

Dispozicije z raztegljivimi (elastičnimi) pojmi relativno nedoločeno opisujejo, kako naj se vedemo in ravnamo (npr. »kot dober gospodar, javni interes«). Gre za pojme, ki so vsebinsko soodvisni od okoliščin primera in od izoblikovnih standardov vedenja in ravnanja. So pojmi s spreminjajočo se vsebino. S tem, da se njihova vsebina prilagaja raznolikim dejanskim okoliščinam, je omogočeno, da je merilo ravnanja enako v okoliščinah, ki so si v bistvenem podobne, različno pa v okoliščinah, ki se od prvih bistveno razlikujejo.

Kogentna dispozicija = striktno določeno kakšna mora biti. Značilno je za kazensko pravo.

1.ZNAČILNOSTI MODERNE DRŽAVE:

ima organizirano in suvereno oblast, ki se razteza nad določenim teritorijem in prebivalstvom. Pomembne temeljne lastnosti moderne države so sekularnost, demokratičnost in organiziranost v pomenu p.države (ne vem če bi pr tem vpr.loh pisal mau kj o razvoju moderne države-če gdo kj ve naj pove)

3.ARGUMENT KOHERENOSTI:

je razlagalni argument, ki temelji na domnevi da je pravni sistem notranje usklajena celota in da zato v njem ne sme biti antimonij(za antimonijo gre, če so v p.sistemu pravila, ki so med seboj inkompatibilna)
Napotuje na merila, ki omogočajo da ta in tudi druga nasprotja oz. neuskklajenost med p.pravili odpravimo. Znani so zlasti 3 argumenti te vrste:
-argumenti kronologije
-argumenti hierarhije
-arg.specialnosti

4.KONGENTNA,DISPOZITIVNA,STRIKTNNA IN ELASTIČNA DISPOZICIJA

-striktna dispozicija:natančno in jasno je že iz njenega opisa razvidno,kako naj se pravni subjekti vedejo in ravnajo. Striktno sporočilo vsebujejo matematični znaki,jezikovni znaki pa so že po svoji naravi pomensko porozni in jih spremlja ustrezen rob dvoma.
-dispozitivna dispozicija:to so dispozicije ki dopušča, da pravni subjekt

dispozicijo pravnega pravila zamenja z novo(lastno)dispozicijo,ki mora biti oblikovana v mejah p.upravičenja.Če p.subjekt te možnosti ne izrabi,ga zavezuje dispozicija,ki je določena v zakonu ali drugem formalnem p.viru -elastične dispozicije(js bi rekla da je tuki mislil na dispozicije z elastičnimi pojmi):dis. z elastičnim pojmi relativno nedoločeno opisujejo kako naj se vedemo in ravnamo.nedoločni(raztegljivi) pojmi so pojmi s spreminjajočo se vsebino.S tem da se njihova vsebina prilagaja raznolikim dejanskim okoliščinam, je omogočeno, da je merilo ravnanja enako v okoliščinah, ki so si v bistvenem podobne, različno pa v okoliščinah ki se od prvih bistveno razločujejo.

OBIČAJ IN OBIČAJI V FORMALNEM P.AKTU

običaj kot formalni pravni vir:

- uzance: običaji, ki so zapisani in prevzeti v posebno zbirko (*tudi sinonim za formalni pravni vir*)
 - uzance oblikujejo jih tisti družbeni organi, ki se strokovno ukvarjajo z družbeno prakso– sodišča
- sklicevanje: pravno pravilo ne prevzema vsebine običaja neposredno, ampak se nanj le sklicuje
 - uporabno ko je družbeno življenje tako raznoliko, da ni mogoče predvideti vseh tipov vedenja in ravnanja
 - pravo lahko zapoveduje, naj posamezniki ravnajo v skladu z običaji
 - pravo ki običaje sankcionira izraža zapoved, da je treba poznati tista pravila, ki se na običaj navezujejo
 - pri sklicevanju na običaj pravo določa meje, v katerih se običaj uveljavlja

pravne praznine v širšem pomenu besede in katera načela

Praznine v širšem pomenu besede se od klasičnih pravnih praznin razlikujejo po tem, da so to obsežnejša pravna področja, ki kot celota niso pravno urejena. S pravnimi prazninami v širšem pomenu imajo opraviti države, ki nastanejo na novo, ali pa države, v katerih se tip ureditve v celoti kakovostno spremeni.

NAČELU PRAVNE KONTINUITETE.

NAČELU PRAVNE DISKONTINUITETE.

družinsko pravo. Ali je zasebno ali javno utemelji

DRUŽINSKO PRAVO

skupek pravnih pravil in načel, ki urejajo zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroci, rejništvo, skrbništvo
načelo avtonomije je zelo omejeno
pravila civilnega prava so večinoma kogentna

zasebno pravo: subjekti so enakopravni, avtonomni in pravno svobodni, uresničujejo lastne interese

panoge: civilno, gospodarsko, **družinsko** in delovno ter mednarodno zasebno pravo

poslovna in pravna sposobnost fizičnih in pravnih oseb

pravna sposobnost pravne osebe

- ožja, bolj omejena kot pri fizičnih osebah
- ne more imeti pravic in dolžnosti, ki temeljijo na človekovih naravnih lastnostih
- pravnim osebam je dovoljeno tisto, kar je predvideno kot njihova pristojnost
- sposobnost je omejena na dejavnost zaradi katere je bila pravna oseba ustanovljena in pravno priznana

poslovna sposobnost pravne osebe

- giblje se v mejah pravne sposobnosti
- v tem območju smejo delovati njeni organi
- prevzema odgovornost za pravice, ki jih ima

Jellinekov pogled na državo

PRAVNI POGLEDI NA DRŽAVO

Jellinek:

- državo je pravna oseba, ima pravno sposobnost in je samostojni nosilec pravic
- temelj države je ozemlje in prebivalci, ki v okviru države uresničujejo svoje namene
- država kot namensta enotnost

razlogi za prenehanje veljavnosti zakona

Konec veljavnosti je lahko določen in izražen na več načinov.

Pomembno je, da je konec veljavnosti kar najbolj natančno opredeljen. Najbolj enostavni je, da že sam splošni pravni akt pove, kdaj se izteka njegova veljavnost. V pravni praksi ta možnost ni najbolj pogosta, saj splošni pravni akt praviloma ne more določiti do kdaj naj velja, ker je to odvisno od njegove učinkovitosti in od spreminjajočih se družbenih razmer.

Najbolj pogosto pa je, da **splošni pravni akt** (npr. zakon) neha veljati v trenutku, ki ga označi kasnejši (mlajši) pravni akt, s katerim je ustrezno pravno področje na novo pravno urejeno ali vsaj spremenjeno in dopolnjeno (npr. novi kazenski zakonik razveljavi starega).

ARGUMENT AVTORITETE:

Lex superior derogat legi inferiori - višji splošni pravni akt razveljavi nižjega

ČASOVNI ARGUMENT:

Lex posterior derogat legi priori - mlajši splošni pravni akt razveljavi starejšega, kolikor ima njemu nasprotno vsebino

ARGUMENT SPECIALNOSTI V POVEZAVI S ČASOVNIM ARGUMENTOM:

Lex specialis posterior derogat legi generali priori - mlajši specialnejši splošni pravni akt razveljavi starejšega splošnega, kolikor mlajši bolj specialno ureja tisto stvarino, ki je bila prej opredeljena v splošnejšem pravnem aktu

pojasni pojem pravnomocnosti in s katerima vrednotama se tesno povezuje

Pravnomočnost konkretnega oblastnega pravnega akta pomeni, da:

- pravne odločbe ni več mogoče izpodbijati z rednimi pravnimi sredstvi (**neizpodbojnost** ali **formalna pravnomočnost** pravne odločbe) in
- so tako prizadete stranke kot državni organi vezani na vsebino pravne odločbe (**materialna pravnomočnost**).

Pravnomočno odločeno zadevo sprejemamo kot pravno pravilno in resnično (Res iudicata pro veritate accipitur).

Pravnomočna odločba je dokončna in ustvarja pravo za vse tiste, ki se jih zadeva tiče (Res iudicata facit ius inter partes).

Vrednoti:

Pravnomočnost preprečuje, da bi bilo še enkrat mogoče odločati o isti zadevi (prepoved dvakratnega obravnavanja zadeve, ki je že pravnomočna: Ne bis in idem).

Pravnomočnost prav tako omogoča da se ne posega več v pridobljene pravice.

zakonski jezik in njegove plasti

Izhodišče zakonskega jezika je splošni pogovorni jezik, ki ga pomensko določamo glede na vsakdanjo in splošno rabo.

zakonski jezik

- izhodišče zakonskega jezika je pogovorni jezik
- zakonski jezik je vselej nad pogovornim
- splošni pogovorni jezik je izhodišče za razumevanje zakona
- razlagalčeva dolžnost je, da ugotovi, kakšne vrste izrazov zakon vsebuje in h kakšnim zvrstem izrazi sodijo

Običajno izhajamo iz tega, da **gre za splošni pogovorni jezik**, kolikor ni tehničnih razlogov, ki ta odstop utemeljujejo.

Druga zvrst zakonskega jezika so **splošni izrazi in besede, ki imajo v pravu drugačen pomen**, kot ga imajo v splošnem pogovornem jeziku (npr. izrazi kot so otrok, krivda,...).

Tretja plast pravnega jezika so **pravni izrazi, ki so sad pravnega in pravniškega jezika** in ki imajo kot taki vselej poseben pravni pomen (npr. izrazi, kot so pravni akt, pravna fikcija, pravna domneva, pravno dejstvo,...).

K strokovnemu izrazju sodi tudi tista plast zakonskega jezika, pri kateri **zakon posega na druga strokovna področja** in to izrazje prevzema v zakonski jezik (npr. prevzemanje ekonomskega izrazja).

Razlika med konfederacijo in federacijo

federativna država

- država, ki sestoji iz dveh ali več politično-teritorialnih enot, a nastopa kot enoten pravni subjekt
- je pravno utrjena z zvezno ustavo, ki razmejuje pristojnost med federacijo in federalnimi enotami
- zvezni organi: predstavniško telo je dvodomno: v enem domu je predstavljena federacija kot celota, v drugem domu pa interesi federalni enot
- gre za podvrsto unitarne države z veliko stopnjo decentralizacije

konfederacija

- trajna zveza suverenih držav, ki temelji na mednarodni pogodbi
- ima skupne organe in uresničuje tiste zadeve, ki so v skupnem interesu
- države članice odločitve sprejemajo soglasno

Razlika(formalna)med zakonom in uredbo

Uredba

Za uredbo je značilno, da je **izvršilni predpis**. Ustrezen izvršilni organ lahko skrbi za izvrševanje predpisov le tako, da tudi sam izdaja splošna in abstraktna pravna pravila. Predpis je lahko izvršilen samo tedaj, ko temelji in se opira na akt, ki ga izpeljuje.

Pooblastilo za izdajanje uredb je vsebovano v ustavi in (ali) zakonu. **Ustava** lahko daje uredbodajalcu **splošno pooblastilo** za izvrševanje zakona in drugih predpisov, ki jih sprejema zakonodajalec.

Zakoni kot osrednji splošni pravni akti urejajo vse tiste zadeve, ki so *poglavitne, temeljne, osrednje* za določen pravni sistem, a hkrati niso tako pomembne, da bi bile urejene že v ustavi.

Zakon:

Zakoni morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral državni zbor. V tem pomenu je mednarodno pravo hierarhično nadrejeno zakonom.

Slovenska ustava uporablja enoten pojem zakona.

Gre za znano delitev zakonov na splošne in posebne zakone:

- **SPLOŠNI (GENERALNI) ZAKON** se nanaša na vse pravne subjekte, ki jih predmet pravnega urejanja zadeva (npr. zakon o zdravstvenem zavarovanju).
- **POSEBNI (SPECIALNI) ZAKON** izloča določeno stvarino in jih obravnava drugače, kot je to urejeno s splošnim zakonom (npr. zakon o zdravstvenem zavarovanju kmetov).

pojasni samozaščito in pojasni vsaj 2 tipa samozaščite

Samozaščita načeloma *ni dovoljena*, ker bi vodila do nekontrolirane uporabe nasilja vsakega proti vsakomur in bi omogočala vrnitev v naravno stanje, v katerem gre za vojno vseh proti vsem (bellum omnium contra omnes).

Možni sta dve **izjemi**:

- ko je treba prizadeti stranki dopustiti, da se v pravno dovoljenih mejah brani z lastno silo in z lastnimi dejanji, ker gre za neposredni protipravni napad ali nevarnost, ki ju ni mogoče odvrniti na kakšen drug način (npr. v primeru silobrana)
- stranke lahko v nekaterih primerih prepustijo razrešitev spora razsodišču (kot nedržavnemu organu), ki ga same izberejo – država to rešitev sprejema in je pripravljena arbitražno odločbo tudi prisilno izvršiti, če prizadeta stranka tako predlaga in če so izpolnjene potrebna predpostavke.

Katera dva pogleda na državo ločimo in kakšne so razlike med nima? kateri izmed njiju bi lahko bil (ni pa nujno) podlaga za totalitarne režime?

SOLIDARISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- teorije o socialni državi oz. državi blaginje
- osnova je načelo družbene solidarnosti in usmerjenost v blagostanje družbe
- zahteva da država poleg varnostne funkcije zagotavlja tudi ekonomsko in socialno varnost
- zagotovitev minimalne plače, zaščita delavcev, zdravstvena zaščita, izobraževanje delavcev...
- temeljni pogoj je visoka stopnja materialnega družbenega bogastva in solidaristična ozaveščenost članov družbe

NEOKORPORATIVISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- država je upravna institucija korporativnega telesa – naroda
- izvaja skupne interese v obliki politike
- država ni ločena od ljudi, niti jim ni nadrejena
- korporativna država je organizirano ljudstvo
- njena naloga je minimalizirati spore in nasilje in ustvariti harmonijo med ljudmi

Navedi oblikovne sestavine pravnega pravila

sestavine pravnega pravila:

- pravno pravilo je sestavljeno iz dveh delov, ki sta notranje razčlenjena, in med seboj smiselno in normativno povezana, drugi del pride v poštev samo le prvi del ni udejanjen
- 1. del:
 - primarna hipoteza (*dejanske okoliščine*)
 - primarna dispozicija (*pravna posledica*)
- 2. del:
 - sekundarna hipoteza (*pravna kršitev, negacija primarne dispozicije*)
 - sekundarna dispozicija (*sankcija*)

Razlike med avtentično in praktično razlago zakon!

razlika med praktično in znanstveno razlago:

- praktična razlaga: kljub splošnosti in abstraktnosti mora opredeliti zakonski dejanski stan tako, da dopušča enopomensko odločitev v življenjskem primeru

Avtentična razlaga spada pod obvezno razlago, kjer sta oblikovalec pravne določbe in njen razlagalec identična. Obvezna je tudi tista, ki nastaja v procesu uporabljanja prava in je naložena državnim organom. Če gre za **zakon** ali kakšen drug oblastni splošni pravni akt, sprememba ni mogoča. V poštev lahko prihaja nova izdaja zakona (spremenjena ali dopolnjena) ali pa njegova avtentična razlaga, ki sporno in dvoumno besedilo na novo opredeli. Avtentična razlaga ni prava razlaga zakona, v resnici je le njegovo preoblikovanje, ki ima vse značilnosti novega pravnega besedila.

5. Razlika med polpredsedniškim in predsedniškim sistemom ?

predsedniški sistem

- predsednik:
 - izvršilna oblast → samostojno vodi zunanjo in notranjo politiko, ob njem so ministri
 - ne more razpustiti kongresa in razpisati predčasnih volitev,
 - vezan je na zakone, ki jih sprejema kongres, a ima suspenzivni veto
 - politično neodgovoren kongresu, ne more ga odstaviti, možna je obtožba predsednika (*inpeachment*)
 - imenuje člane vrhovnega sodišča, kongres mora dati soglasje
- kongres:
 - nosilec zakonodajne oblasti, izdaja zakone
 - ne more izglasovati nezaupnice predsedniku
 - določa proračun, tako utesnjuje predsednikovo politiko in delovanje vrhovnega sodišča
- vrhovno sodišče:
 - odloča o skladnosti zakonov z ustavo → lahko razglasi predpise kongresa in predsednika za neustavne
 - sodne odločbe vrhovnega sodišča so formalni pravni vir (sistem sodnih precedensov)

parlamentarno predsedniški sistem (polpredsedniški)

- predsednik:
 - ima bistveno bolj okrepjeno vlogo, kot predsednik v parlamentarnem sistemu
 - ima pooblastilo da predseduje sejam vlade in podpisuje njene akte,

- imenuje prvega ministra, ostale ministre pa imenuje in razrešuje
- vlada:
 - posebno telo, ki je odvisno od parlamenta

6. Razlika med moralo in pravom?

značilnosti prava:

- pravna pravila so načrtno oblikovana, med seboj usklajena in tvorijo enoten pravni sistem
- pravo ureja zunanje vedenje in ravnanje pravnih naslovljencev, ki ga je mogoče izsiliti
- je praviloma kodificirano, pravice in dolžnosti so vnaprej točno določene
- je racionalna tvorba, ki jo dojemamo z razumom
- pravna sankcija je vnaprej določena, pogoji za njen nastop se ugotovijo v vnaprej predvidenem postopku
- temeljna funkcija prava: v družbo vnaša red, ki se doseže tako, da je zunanje ravnanje subjektov usklajeno
- usklajenost je treba utrjevati zlasti če so družbena razmerja konfliktna in ogrožajo obstoj in delovanje družbe
- pravno urejanje: potrebno je ko zaradi razlik med ljudmi ni mogoče, da bi ti delovali usklajeno, ne da bi bili podrejeni enakim pravilom

značilnosti morale:

- socialna razpršenost, ni enotna, obstaja več nasprotujočih si moral
- je elastična, ni vpeta v toge forme, ki naj bi utrjevale njeno vsebino
- je iracionalna in emocionalna, dojemamo jo s celotnim človekovim bistvom
- gre za je skupek vrednot, ki so del družbene in individualne zavesti
- te vrednote opredeljujejo, kaj je za človeka dobro in kaj slabo, kaj je humano in kaj ne
- na temelju teh vrednot se izreka vrednostne sodbe, s katerimi se ocenjuje človekovo ravnanje
- vrednostne sodbe: ni jih mogoče posploševati, ker se tesno prilegajo okoliščinam posameznega primera
- nastanek morale: nastaja postopoma, kot spontano ponotranjenje moralnih pravil, možno ga je organizirano

7. Razlika pravno načelo in pravno pravilom?

PRAVNO NAČELO

definicija:

- pravno načelo ni neposredno uporabno
- posreduje vrednostno merilo, kako naj ravnamo v pravnih razmerjih v katerih smo nosilci pravnih pravil
- terja da ravnamo sorazmerno in s pravo mero
- vrednostni temelj, ki ga udejanjamo prek tipov vedenja in ravnanja
- ujeljavitev načel: v praksi, sad znanstvenega sistemiziranja in preučevanja pravne snovi
- ujemanje s pravnimi pravili: če izražajo temeljne pravne pojme in temeljna vodila prava

PRAVNO PRAVILO

definicija:

- pravno pravilo pove kako naj se subjekti vedejo in ravnajo v družbenih razmerjih
- pravna pravila so prisilna družbena pravila, ki jih sankcionira država, kar je bistvena lastnost po kateri se pravna pravila razločujejo od drugih družbenih pravil
- nalagajo kako naj se pravni subjekti ravnajo, da določenih posledic ne bi bilo in kako naj ravnajo da bi določene posledice nastale
- pravna pravila lahko urejajo samo človekovo zunanje vedenje in ravnanje, ne notranjega vedenja

8. Razlika med javnim in zasebnim pravom?

javno pravo:

pravna razmerja v katerih so pravni subjekti drug drugemu podrejeni ali nadrejeni nadrejena je država, kot organ oblasti, prisilno oklepa pravna razmerja in udejanja javne interese

podrejeni subjekti so naslovljenci pravnih dolžnosti

panoge: ustavno, upravno, finančno, kazensko, postopkovno, cerkveno in mednarodno javno pravo

zasebno pravo: subjekti so enakopravni, avtonomni in pravno svobodni, uresničujejo lastne interese

panoge: civilno, gospodarsko, družinsko in delovno ter mednarodno zasebno pravo

Razlike in podobnosti med integralnim in totalitarnim pogledom na državo?

TOTALITARNI POGLEDI NA DRŽAVO

- značilna absolutna prevlada ene ideologije, ki je edina pravilna in potrebna za razvoj posameznikov in družbe
- dejanska oblast je v rokah ene politične stranke, ki jo vodi en človek
- država ima popoln monopol nad sredstvi množičnega komuniciranja, vojaški monopol
- nadzor nad družbo opravlja teroristična tajna policija, podrejena vodji
- država ima popoln nadzor nad posameznikom
- zavrača večstrankarski pluralizem, delitev oblasti, koncept pravne države, nadzor nad gospodarstvom

SOCIOLOŠKI IN POLITOLOŠKI POGLEDI NA DRŽAVO

- nastanek, razvoj in značilnosti države preučujejo na temelju družbenih razmerij
- vzrok za nastanek države vidijo v dominaciji ene družbene skupine nad drugo

Naravnopravna šola

Od srede 17. stol. do 18. stol. se pojavlja stremljenje po splošnem, naravnem pravu, ki naj bi bilo večno in nespremenljivo. Vsebinsko naj bi izvajali iz človeške pameti in sploh narave prava. To bi naj imelo prednost pred pozitivnim pravom. Marsikaj, kar so

imeli za naravno pravo, so njeni predstavniki povzemali iz rimskega prava ali iz nemškega. HUGO GROTIUS je bil začetnik te šole, je postavil temelje mednarodnopravni vedi. Ta **šola** je močno vplivala na nastanek večjih kodifikacij proti koncu 18. stol. in začetku 19. stol

Značilnosti totalitarne države?

TOTALITARNI POGLEDI NA DRŽAVO

- značilna absolutna prevlada ene ideologije, ki je edina pravilna in potrebna za razvoj posameznikov in družbe
- dejanska oblast je v rokah ene politične stranke, ki jo vodi en človek
- država ima popoln monopol nad sredstvi množičnega komuniciranja, vojaški monopol
- nadzor nad družbo opravlja teroristična tajna policija, podrejena vodji
- država ima popoln nadzor nad posameznikom
- zavrača večstrankarski pluralizem, delitev oblast, koncept pravne države, nadzor nad gospodarstvom

Pojasni državno organizacijo v ožjem in v širšem smislu. Zakaj je ta delitev pomembna?

državna organizacija v širšem pomenu

- družbena skupnost, ki jo na določenem ozemlju prisilno ureja državna oblast
- splet ozemlja, prebivalstva in državne oblasti

državna organizacija v ožjem pomenu = državna oblast

- organizacija, ki ima monopol nad sredstvi za fizično prisiljevanje in nad njihovim izvrševanjem
- državna oblast tako vodi družbo
- teritorialna oblast: državna oblast mora biti učinkovita in se razteza na državnem ozemlju
- personalna oblast: državna oblast se razteza na vse osebe, ki se nahajajo na državnem teritoriju

Kaj pomeni pravnomočnost sodne odločbe? Katere oblike pravnomočnosti poznamo? Zakaj pravni red ne more obstati brez ustanove pravnomočnosti?

Pravnomočnost konkretnega oblastnega pravnega akta pomeni, da:

- pravne odločbe ni več mogoče izpodbijati z rednimi pravnimi sredstvi (**neizpodbojnost** ali **formalna pravnomočnost** pravne odločbe) in
- so tako prizadete stranke kot državni organi vezani na vsebino pravne odločbe (**materialna pravnomočnost**).

Obrazi pravnomočnosti:

Smisel pravnomočnosti upravnih odločb je v tem, da ni mogoče posegati v že pridobljene pravice in pravne položaje in da seveda tudi ni mogoče stopnjevati obveznosti, ki so bile stranki v isti zadevi že naložene (**subjektivna pravnomočnost**).

Objektivna pravnomočnost za upravne odločbe ni sprejemljiva. Bila bi neživljenjska in bi pomenila, da pristojni državni organi o istem predmetu v nobenem primeru ne smejo pravno odločati. Bilo bi neutemeljeno, če pristojni državni organ ne bi smel kasneje npr. ugodneje odločiti o stvari, ki je bila že odločena.

Brez ustanove pravnomočnosti pravni red nebi mogel funkcionirati, ker nebi bilo nikoli mogoče izvršiti sodnih odločb, če bi bila omogočena stalna pritožba na odločitev sodišč.

Javno pravo in temeljne lastnosti. Katere panoge spadajo sem?

javno pravo:

pravna razmerja v katerih so pravni subjekti drug drugemu podrejeni ali nadrejeni
nadrejena je država, kot organ oblasti, prisilno oklepa pravna razmerja in udejanja
javne interese

podrejeni subjekti so naslovljenci pravnih dolžnosti

panoge: ustavno, upravno, finančno, kazensko, postopkovno, cerkveno in
mednarodno javno pravo

Oblikovnost pravnega akta. Kako je pomembnost pravnega akta povezana z obliko?

oblikovne sestavine normativnega pravnega akta:

- izdaja ali sprejem pravnega akta, posebej predviden postopek, ustrezna izjava z zunanjim izraznim sredstvom
- omogočajo, da pravni akt lahko nastane
- idealno če so oblikovne in vsebinske sestavine uravnotežene

Skupna stališča naravnopravnih teorij.

Skupno **izhodišče naravnega prava** je, da je:

- večno in nespremenljivo,
- splošno veljavno,
- vsebinsko pravilno,
- mogoče spoznati z razumom in
- nadrejeno pozitivnemu pravu.

Kakšen je neokorporativističen pogled na državo in katere so skupne lastnosti z državnim ustrojem modernistične države?

NEOKORPORATIVISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- država je upravna institucija korporativnega telesa – naroda

- izvaja skupne interese v obliki politike
- država ni ločena od ljudi, niti jim ni nadrejena
- korporativna država je organizirano ljudstvo
- njena naloga je minimalizirati spore in nasilje in ustvariti harmonijo med ljudmi

Lastnosti subjektivistične in objektivistične zgodovinske razlage in katere so slabosti subjektivistične zgodovinske razlage

objektivistični način razlage:

- zakonsko besedilo razlaga glede na smisel zakona kot takega (ratio legis)

subjektivistična razlaga:

- upošteva voljo zgodovinskega zakonodajalca

Strnjeno opiši zakonski pozitivizem

ZAKONSKI POZITIVIZEM izenačuje pravo s tistimi pravili, ki jih državni organi oblikujejo kot učinkovite postave.

Pravna država

PRAVNA DRŽAVA

- moderna država, ki se izoblikuje od meščanskih revolucij dalje
- je reakcija na absolutno monarhijo
- delovanje državnih organov je pravno vezano
- uprava in sodstvo sta podrejena zakonom

Obvezna sodna praksa in precedenčni sistem

O njej govorimo tedaj, ko sodišča relativno daljše časovno obdobje enako določajo obseg (razsežnost) zgornje premise, ki jo potem enako uporabijo v konkretnih primerih, če imajo ti primeri lastnosti, ki se med seboj ujemajo. Pogoji za enako uporabo formalnega pravnega vira je ujemanje glede tistih značilnosti, ki so pravno določene kot sestavine abstraktnega (npr. zakonskega) dejanskega stanja.

Če so te sestavine po naravi prožne, lahko praksa utirja le tipično smer, ne more pa oblikovati obrazcev, ki jih je mogoče mehanično uporabljati.

Precedenčni sistem zagotavlja stalnost sodne prakse, kar je njegova prednost dotlej, dokler se ne spreminjajo tiste družbene razmere, ki so jo izzvale in v katerih je nastala. Ko se te razmere spremenijo, je zakoreninjena sodna praksa ovira – za oviro gre v tem smislu, da je sodne precedense precej težko spreminjati in dopolnjevati (zlasti v anglosaškem sistemu).

Analogije v kazenskem materialnem pravu (katere se lahko in katere se ne smejo uporabljati)

V kazenskem pravu je dovoljeno le sklepanje po podobnosti znotraj posameznega kazenskopravnega pravila (analogia intra legem), a tudi tu le ob predpostavki, da že samo pravilo vsebuje dovolj določna merila, s katerim ga je mogoče vsebinsko opredeliti.

Delitev prava na formalno in materialno

MATERIALNO PRAVO – o njem govorimo če gre za pravice in pravne dolžnosti v primarnih (temeljnih) razmerjih med pravnimi subjekti.

Za to vrsto prava gre:

- pri pravicah in pravnih dolžnostih pravnih subjektov v pogodbenih razmerjih (npr. pri kupoprodajni pogodbi),
- v razmerjih med zakoncema,
- v razmerjih glede stvari (npr. pri lastninski pravici),
- v primerih zapovedanega in prepovedanega ravnanja pri posameznih kaznivih dejanjih,
- pri pravicah in dolžnostih državnih organov,
- pri temeljnih (ustavnih) pravicah in dolžnostih,
- pri pravicah in pravnih dolžnostih davčnih zavezancev in pristojnih finančnih organov.

Tipični pravni panogi materialnega prava sta **civilno** in **kazensko (materialno) pravo**.

Značilni »vmesni« pravni panogi sta **upravno** in **mednarodno pravo**.

FORMALNO PRAVO ureja:

- ustroj pravnih oseb (**organizacijsko pravo**),
- postopek, v katerem se pravice in pravne dolžnosti oblikujejo, uporabljajo in varujejo (**postopkovno pravo**) in
- zunanjjo spoznavno obliko, ki jo morajo imeti normativni pravni akti in pravna dejanja, da so pravno veljavna.

Platonova idealna država

Platon:

- država je izraz ideje dobrega, na podlagi tega je zasnoval nauk o idealni državi
- idealna država: najboljša oblika državne vladavine, ureditve, ki odraža dobro ureditev idejnega sveta
- ljudi razvrsti: proizvajaci, vojaki, vladarji-filozofi → vsak opravlja tisto, za kar je umsko najbolj usposobljen
- to je pravična razporeditev državljanov po dejavnostih, kar zagotavlja harmonično življenje
- najboljša oblika državne vladavine je aristokracija – vladavina najboljših
- zakonska država: država ki z zakoni vzdržuje red in ohranja minimalne družbene vrednote
- je objektivni idealist, njegove ideje so bile družbeno utopične

Kaj so dispozicije s spreminjajočimi se pojmi

Dispozicije z raztegljivimi (elastičnimi) pojmi relativno nedoločeno opisujejo, kako naj se vedemo in ravnamo (npr. »kot dober gospodar, javni interes«). Gre za pojme, ki so vsebinsko soodvisni od okoliščin primera in od izoblikovnih standardov vedenja in ravnanja. So pojmi s spreminjajočo se vsebino. S tem, da se njihova vsebina prilagaja raznolikim dejanskim okoliščinam, je omogočeno, da je merilo ravnanja enako v okoliščinah, ki so si v bistvenem podobne, različno pa v okoliščinah, ki se od prvih bistveno razlikujejo.

Argumentum a fortiori ima pomembno vlogo - zakaj; katere so njegove bistvene značilnosti?

Argumentum a fortiori je razlagalni argument, s katerim ugotavljamo, da pravna posledica, ki se navezuje na določeno primarno ali sekundarno hipotezo, velja tem bolj (a fortiori) v primeru, ki ima v še večji kakovosti (še bolj poudarjeno) lastnosti, ki so pogoj za pravno posledico, kot neposredno pravno (normativno) urejeni primer.

Lastnost »tem bolj« (»a fortiori«) teorija označuje z izrazi, kot so:

- »s še bolj odločilnim razlogom«,
- »v še večji meri«,
- »še bolj razločno«,
- »s še večjo stopnjo«.

Kaj je pravna panoga; katera so temeljna pravna področja in katero merilo razločevanja uporabljamo pri delitvi na javno in zasebno?

- **PRAVNA PANOGA** - v njo sodijo pravna pravila in pravne ustanove, ki na enak način urejajo določeno širše in v sebi sklenjeno področje družbenih razmerij.
- **TEMELJNA PRAVNA PODROČJA** - slonijo na dvodelbah prava na notranje (državno) in mednarodno pravo, materialno in formalno pravo ter na javno in zasebno pravo.

JAVNO PRAVO - zanj so značilna pravna razmerja, v katerih so pravni subjekti drug drugemu nad- in podrejeni.

ZASEBNO PRAVO - v njem so pravni subjekti drug drugemu prirejeni (enakopravni). Prirejeni subjekti so avtonomni in pravno svobodni. Pravni subjekti uresničujejo zasebne interese in glede na to sami odločajo, ali bodo sprejemali obveznosti in ali bodo aktivirali abstraktna upravičenja (pravice), ki jim pripadajo.

Dogmatična metoda

Dogma= trditev, ki ne dopušča dvoma in zunanjega preverjanja.

Najpomembnejša sredstva so: jezik, logika in pravni sistem. Jezikovno preučevanje- sodobno jezikoslovje, jezik zakonodajalca.

Logično preučevanje- logika, sodbe, sklepanje, analiza, sinteza-pravniško logično mišljenje.

- nujno potrebna **metoda** za razlago pravnih določb, oblikovanje, sistematiziranje pravnih norm, temeljnih sestavin.

Negativno: zanemarja vzročno-funkcionalno povezavo med pravom in družbenimi pojavi. Nekritična **metoda**: če kritičnost vežemo na problem soočanja normativnega in dejanskega.

Pravica, njeni temeljni sestavini, obrazloži

Osrednja prvina **pravice** je možnost, da pravni subjekt na določen način ravna (facultas agendi). Ta možnost je vsebovana v abstraktni in splošni pravni normi (abstraktno upravičenje). Tako subjekti zadovoljujejo najrazličnejše lastne interese, če so in kolikor so v skladu s funkcijo prava v konkretni družbi. Možnost ravnanja (aktivnega ali pasivnega) je pravno zavarovana.

- **temeljno upravičenje**, ki omogoča, da subjekt zadovoljuje določen interes (npr. ekonomski: vrnitev posojila), vselej pa ga spremlja se pravovarstveni zahtevek,
- **pravovarstveni zahtevek**, ki vsebuje možnost, da bo uporabljena sankcija, če zavezanec ne ravna v skladu z obveznostjo.

Kaj je sistematična razlaga, 2 osrednja zorna kota?

SISTEMATIČNA RAZLAGA

definicija:

- določa pomen jezikovnih znakov glede na njihovo umeščenost v zunanji in notranji pravni sistem

zunanji sistem:

- kakšna je zunanja podoba in zgradba zakona
- pravodajalec oblikuje posamezna pravna določila, razporeja in razčlenjuje snov, ki jo zakon zajema
- ta razporeditev in razčlenitev snovi ima tudi vsebinski pomen
- temeljno sporočilo zakona: vsebovano je v naslov zakona, posameznih poglavij, podpoglavij...
- pomen zakonskega določila je odvisen od tega v kakšnem normativnem pravnem aktu je in na kakšnem mestu
- umestitev v zunanji sistem je pomensko pomembna a ne povsem zanesljiva

notranji sistem:

- zre za vsebinsko povezanost in strukturiranost predmeta, ki pravno urejen
- vsebina, ki jo pravodajalec oblikuje v normativnem pravnem aktu
- delo pravne znanosti, ki splošna in abstraktna pravna pravila spoznava in znanstveno razporeja
- notranji sistem je vsebinsko, hierarhično in časovno usklajena celota, oz. je treba to skladnost doseči
- argumenti s katerimi to dosegamo so izraz reda in vsebinskih načel
 - argumenti: argument specialnosti, argument hierarhije – avtoritete, časovni argument

Zakonski pozitivizem!

ZAKONSKI POZITIVIZEM izenačuje pravo s tistimi pravili, ki jih državni organi oblikujejo kot učinkovite postave.

Razlika med kogentnim in dispozitivnim pravom?

- **KOGENTNO PRAVO (ius cogens)** je **prisilno**, ker zapoveduje ali prepoveduje, kako naj se pravni subjekti vedejo in ravnajo, ne da bi zapovedi in prepovedi lahko spreminjali. Zapovedane in prepovedane dispozicije so brezpogojne – »tako bo in nič drugače«. Taka je večina pravil javnega prava (npr. kazensko, upravno, finančno pravo). Omejujejo avtonomijo strank in le-tem določajo prisilni okvir, od katerega ni mogoče odstopiti.
- **DISPOZITIVNO PRAVO (ius dispositivum)** je **popustljivo**: predvideno vedenje in ravnanje zavezuje le, če se stranke ne dogovorijo drugače. Je **subsidiarno** – v poštev pride šele tedaj, ko se stranki (obligacijskega razmerja) nista dogovorili drugače. Taka so večinoma civilnopravna pravila (npr. civilno pravo, obligacijsko

pravo). Predpostavlja vedenje in ravnanje, ki naj bi bilo pravilno in tipično. V tej kakovosti dopolnjuje ali pa v celoti nadomešča voljo strank.

Zakaj je pravna oseba "umeten" pravni subjekt

Prvne osebe NISO NARAVNE TVORBE, nastanejo z zavestnim delovanjem posameznikov...to pomeni da je UMETNA

Poglavitna razlika med pravno diskontinualiteto iz leta 1945/1946 in pravno kontinualiteto iz leta 1991

Ob prehodu iz Kraljevine Jugoslavije v DFJ in FLRJ (leta 1945/1946) je bilo uveljavljeno **NAČELO PRAVNE DISKONTINUITETE**. Vez s prejšnjim sistemom je bila prekinjena. Za neobstoječe so bili razglašeni pravni predpisi, ki so jih na območju FLRJ izdali organi oblasti okupatorjev in njihovih sodelavcev ter pravni predpisi, ki so veljali na dan 6. april 1941. S tem so nastale obsežne pravne praznine. Razveljavitveni zakon se jih je izognil tako, da je v konkretnih zadevah pri neurejenih razmerjih napotil na predvojna pravna pravila, če ta niso bila v nasprotju z novo ustavno ureditvijo. Predvojna pravna pravila niso bila prevzeta kot veljavni pravni vir, bila so le *pravno merilo* v konkretnih zadevah, če je šlo za pravno praznino – to pa zaradi tega, ker državnim organom ni bilo dovoljeno, da bi svoje pravne odločitve, neposredno opirali na predvojna pravna pravila. Ob teh predpostavkah so sodišča v Sloveniji tudi pozneje uporabljala pravila ODZ (to je veljalo za pravna področja splošnega dela civilnega, stvarnega in obligacijskega prava).

3. Vprašanje pravnih praznin se je postavilo tudi ob državni osamosvojitvi RS (leta 1991). Ustavni zakon za izvedbo Temeljne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS temelji na **NAČELU PRAVNE KONTINUITETE**.

Prej veljavni formalni pravni viri ostanejo v veljavi, kolikor so po svoji vsebini takšni, da ne nasprotujejo slovenskemu pravnemu redu (»Do izdaje ustreznih predpisov RS se v RS **smiselno** uporabljajo kot republiški predpisi tisti zvezni predpisi, ki so veljali v RS ob uveljavitvi tega zakona, kolikor ne nasprotujejo pravnemu redu RS in kolikor ni s tem zakonom drugače določeno«).

Opredelitev, da se zvezni pravni viri uporabljajo »smiselno«, ima drugačen pomen, kot ga je imela opredelitev iz zakona o razveljavitvi, ki je prepovedovala »neposredno« uporabo predvojnih pravnih predpisov.

»Smiselna uporaba« ne dopušča, da bi pristojni državni organ zvezne vire vsebinsko prilagajal, dopolnjeval ali celo spreminjal. Njegova dolžnost je, da zvezne predpise uporabi *neposredno (kot veljavne pravne vire)*, če ugotovi da:

- je *zvezni predpis veljal ob uveljavitvi ustavnega zakona* (in ga le-ta ali kakšen kasnejši republiški predpis ni deloma ali v celoti razveljavil),
- *še niso bili sprejeti ustrezni novi predpisi,*
- *zvezni predpis ne nasprotuje pravnemu redu RS.*

Temeljne značilnosti Radbruchovega pojmovanja prava

RADBRUCHOVA FORMULA (dopolnjena in spremenjena Radbruchova stališča, zaradi izkušenj z nacizmom) ima dve temeljni izpeljavi:

⇒ **FORMULA NEZNOSNOSTI** je poglobljena izpeljava, ki potrebuje ustrezno vsebinsko merilo o tem, kako je mogoče opredeliti nadzakonsko pravo.

⇒ **FORMULA ZANIKANJA** je bistveno manj zahtevna in problematična, ker le dopolnjuje in konkretizira formulo neznosnosti. Razmejiti mora med nepravilnim pravom, ki še velja kot zakonsko pravo (načelo pravne varnosti!) in zakonskim nepravom, ki ne zavezuje kot pozitivno pravo.

Radbruchova teorija je most med naravnim pravom in pravnim pozitivizmom. Z naravnim pravom jo povezuje težnja, da je pravo vsebinsko pravilno in da so človekove pravice vsaj naposled najvišja pravna vrednota, s pravnim pozitivizmom pa spoznanje, da sta pozitivnost in pravna varnost neogibni spremljevalki prava.

Temeljne značilnosti pravnega pogleda na državo

PRAVNI POGLEDI NA DRŽAVO

Jellinek:

- državo je pravna oseba, ima pravno sposobnost in je samostojni nosilec pravic
- temelj države je ozemlje in prebivalci, ki v okviru države uresničujejo svoje namene
- država kot namensta enotnost

Kelsen:

- država je personifikacija pravnega reda
- država je zgolj sistem pravnih norm, med državo je identična pravnemu redu – monistična teorija
- zanika obstoj države kot samostojnega pojava

SOLIDARISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- teorije o socialni državi oz. državi blaginje
- osnova je načelo družbene solidarnosti in usmerjenost v blagostanje družbe
- zahteva da država poleg varnostne funkcije zagotavlja tudi ekonomsko in socialno varnost
- zagotovitev minimalne plače, zaščita delavcev, zdravstvena zaščita, izobraževanje delavcev...
- temeljni pogoj je visoka stopnja materialnega družbenega bogastva in solidaristična ozaveščenost članov družbe

PLURALISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- državna oblast je le ena izmed družbenih interesnih skupin
- reakcija na koncentracijo suverenosti v nacionalni državi
- država ni posebna, nadrejena družbena institucija
- država je nevtralno mesto, na katerega se s svojimi zahtevami obračajo interesne skupine

NEOKORPORATIVISTIČNI POGLEDI NA DRŽAVO

- država je upravna institucija korporativnega telesa – naroda
- izvaja skupne interese v obliki politike
- država ni ločena od ljudi, niti jim ni nadrejena
- korporativna država je organizirano ljudstvo
- njena naloga je minimalizirati spore in nasilje in ustvariti harmonijo med ljudmi

Normativni pravni akt, katere so 'osnovne oblike' in 3 primere pri vsaki

Normativni pravni akt je izjavno dejanje enega ali več pravnih subjektov, s katerim se deloma ali v celoti ustvari pravno pravilo.

Normativne pravne akte delimo na:

1. SPLOŠNE - vsebujejo eno ali več splošnih in abstraktnih pravnih pravil
zakon, ustava, pravilnik
2. POSAMIČNE (INDIVIDUALNE) - vsebujejo posamično in konkretno pravno pravilo
odločba, sodba, odredba

Kako vpliva pomembnost normativnih pravnih aktov na oblikovne sestavine?

Normativne pravne akte lahko sprejemajo ali izdajajo le tisti, ki so za to pristojni. Določitev pristojnosti omogoča, da pravni red deluje kot *vsebinsko usklajena celota*. USTAVO kot temeljni pravni akt sprejema samo en državni organ. Minimalna pravna vsebina ustave je, da opredeli, kdo naj bo zakonodajni organ. Naloga zakonodajalca je, da ureja pravice in dolžnosti pravnih subjektov in določi, kdo so še drugi pravodajni organi.

Število normodajnih subjektov je v obratnem razmerju s pomembnostjo in težo, ki naj jo imajo posamezni pravni akti. Bolj ko je ta vsebina tehtna in odločilna, manjše je število pravnih subjektov, ki so jo pristojni izdajati.

Morala kot pravni vir in zakaj se ne obenese najbolj kot formalni pravni vir?

MORALA KOT PRAVNI VIR

morala kot materialni pravni vir:

- v postopkih, kjer pravodajalec vsebinsko oblikuje splošna in abstraktna pravna pravila, mora upoštevati moralo
- moralno vrednotenje prava prispeva k njegovi učinkovitosti
- morala včasih ne more biti materialni pravni vir – včasih le določa mejo, ki je pravo ne sme prestopiti
- pravodajalec mora upoštevati dobrine, ki so predmet prava in morale
- pravo mora morali določati meje v katerih se v pravu lahko uveljavlja
- moralno pravilo je vsebinsko sprejeto v splošno ali abstraktno pravno pravilo
- z zajetjem moralnega pravila in njegovim prelitjem v pravno pravilo morala delno izgubi prožnost

- pravno pravilo izhaja morale: moralno vrednotenje posploši in vklene v določena pravna merila, ki na enak način urejajo večje število vnaprej zamišljenih primerov
- **morala kot formalni pravni vir**:
 - morala je lahko vodilo kako je treba pravo izvrševati, tako vodilo ima naravo formalnega pravnega vira
 - morala nalaga kako naj bodo določene meje pravno dovoljenega vedenja in ravnanja
 - naloga moralnega vodila je, da soodloča do kod sega meja pravnega upravičenja, obveznosti na konkretni ravni
 - posebna vloga morale: ko ne določa neposredno kakšna naj bo vsebina pravno dovoljenega vedenja in ravnanja, ampak od pravnih naslovljencev terja, naj pravo uporabljajo moralo
 - od moralne presoje je odvisno, ali naj bi pravo sploh uporabljeno in kako

Integralna in pogodbeni teoriji. V čem je razlika, zakaj je to razlikovanje pomembno.

Pogodbena teorija postavlja posameznika pred državo, kjer posameznik kot avtonomni subjekt konstituira državo. Gre za fiktiven medsebojni dogovor, za katerega je značilno, da gre ideja o omejevanju državne oblasti v korist posameznika.

Integralna teorija pa postavlja državo pred posameznika, kjer država kot intergrativna celota konstituira posameznika kot državljana. pravi, da je nastanek in obstoj državljana odvisen od predhodnega obstoja države, saj je država nujna, ker človek lahko živi le v skupnosti, saj je zoon politikon.

Kateri vrsti pravnih oseb poznamo. Kako lahko neka družbena tvorba sploh postane pravna oseba.

korporacije

- združenje več oseb, članov
- člani: se lahko menjajo, odločajo o obstoju in delovanju korporacije, so temeljna podlaga, substrat korporacije
- organi so vsebinsko avtonomni

ustanove:

- temeljna osnova je premoženje, ki mora uresničevati določen namen
- ustanovni akt določi namen premoženja
- naloga uprave: udejanjiti namen premoženja, ki se porabi za korist oseb ki so naslovljenci
- uprava ne more odločati o spremembi namena ali o obstoju ustanove

nastanek pravne osebe

- pravna oseba nastane v trenutku, ko je pravni red podeli kakovost pravnega subjekta
- nastane z vpisom v register, z zakonom ali drugim pravnim aktom
- sistem objave: javni razglas o nastanku pravne osebe
- sistem podelitve pravne osebnosti: pristojni organ izda akt o nastanku pravne osebe

Pravno-politični temelji za načelo delitve in načelo enotnosti oblasti.

načelo enotnosti oblasti:

- čista enotnost oblasti je teoretično mogoča, a vodi v totalitarno nacionalsocialistično državo (*Hitler*)
- Rousseau: ljudstvo ali suveren ima zakonodajno oblast; izvršilna oblast člani vlade so pooblaščen, da izvajajo oblast v imenu ljudstva ljudstvo lahko članom vlade oblast omeji, spremeni ali odvzame kadar koli mu to ugaja

načelo delitve oblasti:

- zakonodajalec ustvarja pravna pravila
- sodstvo in uprava ta pravila uporabljata, konkretizirata, ne moreta jih ustvarjati, lahko jih dopolnjujeta, če to dopušča zakonodajalec, če gre za razlago zakona, v primeru pravnih praznin

Naštej temeljna upravičenja abstraktne pravice, kakšna je mešana interesno-voljna teorija pravice

ABSTRAKTNA PRAVICA sestoji iz enega ali več upravičenj. V določenem smislu je vsaka pravica sestavljena in mora imeti vsaj dve upravičenji:

- **temeljno upravičenje**, ki omogoča, da subjekt zadovoljuje določen interes (npr. ekonomski: vrnitev posojila), vselej pa ga spremlja se pravovarstveni zahtevek,
- **pravovarstveni zahtevek**, ki vsebuje možnost, da bo uporabljena sankcija, če zavezanec ne ravna v skladu z obveznostjo.

INTERESNO-VOLJNA TEORIJA pravi, da narava pravice temelji na medsebojni odvisnosti volje in interesa.

Utemeljil jo je JELLINEK – zanj je pravica pravno priznana in pravno zavarovana moč volje, ki je usmerjena k določeni dobrini ali interesu.

Sporočilo te teorije je, da abstraktna pravica izraža tipični interes, ki se nanaša na tipičnega pravnega subjekta in ta tipični dejanski stan. Možnost ravnanja, ki se navezuje na tipični dejanski stan, se sooča s konkretnimi interesi, ki jih imajo v pravni resničnosti posamezni pravni subjekti.

Če konkretni pravni subjekti presodijo, da se tipični interesi ujemajo z njihovimi konkretnimi interesi, bodo abstraktna upravičenja konkretizirali in jih udeležili (**aktivna izbira**) ali pa bodo ostali pasivni, če ocenijo, da jim tipični interesi ne ustrezajo, ker jim ne dopuščajo, da bi prek njih uresničevali tudi lastne pravne interese (**pasiva izbira**).

Primer: Predsednik določenega odbora lahko pred začetkom seje umakne iz dnevnega reda posamezne zadeve. Ali lahko torej umakne tudi več zadev? S katerim razlagalnim argumentom bi to razložili? S katerim argumentom bi prišli do drugačnega sklepanja?

Argumentum a minori a maius

Teorije o družbeni pogodbi (namen, cilj...)

- sklenitev družbene pogodbe je fiktivna, gre za medsebojni dogovor, ki je fiktiven
- značilna je ideja o omejevanju državne oblasti v korist posameznika

horizontalni vidik pogodbe:

- predpostavlja stanje primarne svobode in enakosti vseh članov družbe
- člani v takem stanju sklenejo medsebojni dogovor o izenačitvi svojih pravic

vertikalni vidik pogodbe:

- hkrati z medsebojnim dogovorom določijo tudi državnega suverena
- naloga državnega suverena je varstvo pravic in zavarovanje obstoja in delovanja družbe

Hobbes:

- naravno stanje je vojna vseh proti vsem – to je nasprotje države
- država vsili družbi miroljubni red
- posamezniki izberejo vladarja, vzpostavijo oblast tako, da se odpovejo suverenosti, jo prenesejo na vladarja
- vladar ima neomejeno avtoriteto, suvereno oblast izvaja v skladu z naravnimi zakonu

Locke:

- družbena pogodba mora vzpostaviti oblast in jo zaupa vladarju
- podložniki imajo v skrajni sili celo pravico do upora, če vladar deluje v nasprotju s pooblastili
- oblast je namenjena varstvu zasebne lastnine in posameznikove osebne svobode
- to je še dodatno zagotovljeno z ločitvijo glavnih vej oblasti – predstavi koncept ustavne države

Rousseau:

- vzpostavi model države, ki temelji na načelu neposredne demokracije
- posameznik preide iz naravnega stavna v stanje državljanske svobode
- izgradi politično telo vseh državljanov – državo
- v državi se odraža občja volja, interes posameznika se podredi občemu interesu

Pain:

- model minimalne države – vmeša naj se tam in takrat, ko je to nujno potrebno
- država je nujno zlo, naravna družba je neomejeno dobro
- verjame v pozitivno človekovo naravo, je proti oblasti, ki je nujno zlo

Hegel:

- model univerzalne države
- država je višja stopnja razvoja, h kateri teži človek

Tocqueville:

- model demokratične države → družba mora biti pluralistična in samoorganizirana
- obstoj in delovanje civilnih združenj je delno odvisno od državnih institucij

V čem se razlikuje pravna sposobnost, poslovna sposobnost in deliktna sposobnost fizičnih oseb

pravna sposobnost fizične osebe:

- sposobnost pravnega subjekta da je nosilec pravnih pravic in dolžnosti
- načelo pravne enakosti: terja, da so vse pravice in dolžnosti po enakimi merili dostopne vsem
- pridobitev in izguba pravne sposobnosti: dobi se jo z rojstvom in izgubi s smrtjo
- izjema: nasciturus, ki je omejeno pravno sposoben pod pogojem, da se rodi živ
- **poslovna sposobnost fizične osebe:**
 - sposobnost osebe, da sama z lastnimi dejanji in voljo pridobiva pravice in prevzema dolžnosti
 - izhodišče: psihofizična sposobnost subjekta, da zna presoditi o pomenu in posledicah svojega dejanja
 - sodišče lahko odvzame poslovno sposobnost, če obstaja razlog, ki vpliva na psihofizično stanje osebe
 - zastopništvo: osebe, ki se delno ali v celoti poslovno nesposobne potrebujejo zakonitega zastopnika, ki v njihovem imenu za njihov račun opravlja pravne posle in pravna dejanja
 - v celoti poslovno nesposobni: osebe do 15. leta starosti, osebe, ki jim sodišče v celoti odvzame poslovno sposobnost
 - omejeno poslovno sposobni: otroci med 15. in 18. letom, osebe katerim je bila poslovna sposobnost delno odvzeta
 - v celoti poslovno sposobni: polnoletni, mladoletniki ki sklenejo zakonsko zvezo, mladoletniki ki postanejo roditelji in obstajajo razlogi, da pridobijo poslovno sposobnost
- **deliktna sposobnost:**
 - sposobnost pravnega subjekta, da odgovarja za svoja dejanja
 - za pravno kršitev odgovarja tisti, ki je prišteven in je ravnal krivdno
 - neprištevnost: kdor ob storitvi kaznivega dejanja ni mogel razumeti pomena svojega dejanja ali ni mogel imeti v oblasti svojega ravnanja
 - prištevnost: kdor je v času pravne kršitve intelektualno in voljno sposoben, ima v oblasti svoje vedenje, za pravne kršitve odgovarja tedaj, ki ravna krivdno
 - krivdno ravnanje: kaznivo dejanje, ki je storjeno z naklepom ali iz malomarnosti
 - objektivna odgovornost: odgovornost za škodo ne glede na krivdo
 - mladoletniki do 14. leta: kazensko neodgovorni, proti njim se kazenske sankcije ne smejo uporabiti
 - mlajši mladoletniki (14–16): vzgojni ukrep, ukor, vzgojni zavod
 - starejši mladoletniki (16–18): vzgojni ukrep, denarna kazen, mladoletniški zapor

Pravne praznine v ožjem pomenu te besede

notranja pravna praznina:

- ni vsebinsko napolnjena, a jo je predvidel že sam zakonodajalec
- tako pravno praznino rešimo z analogio intra legem

tradicionalna zakonska praznina:

- soočeni smo s pravno relevantnim primerom, za katerega zakonodajalec ni predvidel pravnega pravila
- analogia intra legem: pravno praznino najlažje zapolnimo če ima neposredno neurejeni primer iste bistvene sestavine kot so izrecno predvidene za neposredno urejeni primer
- argumentum a simili ad simile: neposredno neurejene primere moramo enako pravno obravnavati kot neposredno normativno urejene primere, če se z njimi ujemajo v bistvenih lastnostih,
 - sklepamo, da pravna posledica velja za tisti konkretni dejanski stan, ki izpolnjuje izrecno navedene predpostavke zakonskega dejanskega stanu
- argumentum a contrario: neposredno neurejene primere moramo različno pravno obravnavati kot neposredno normativno urejene primere, če se z razlikujejo v bistvenih lastnostih
 - če konkretni dejanski stan ne izpolnjuje predpostavk zakonskega dejanskega stanu zanj ne velja pr.poslredica

prekrita pravna praznina: z

- zakon le navidezno ureja določen dejanski stan, praznino razrešimo s tem, da ji dodamo še izjemo od pravila
- argument teleološke redukcije: potrebno je, da prebijemo jezikovni pomen predpisa, ker šele tako dosežemo, da se utesnjeni pomen predpisa ujema z namenom, ki ga pravno pravilo ima
- argumenta ne smemo uporabljati, če interes terja, da moramo ravnati v mejah možnega jezikovnega pomena

Kaj je to pravna praznina v širšem smislu? Na podlagi katerih dveh načel jo razlagamo in utemelji zakaj?

PRAZNINE V ŠIRŠEM POMENU BESEDE

definicija:

- to so obsežnejša pravna področja, ki kot celota niso pravno urejena
- s tem imajo opraviti države, ki nastanejo na novo, ali če se tip ureditve v celoti kakovostno spremeni
- uveljavljeno načelo pravne diskontinuitete, uveljavljeno načelo pravne kontinuitete,

Temeljna razlika med življenjskim primerom in konkretnim dejanskim stanom

življenjski primer:

- je del, izsek družbene resničnosti
- primer, ki se je zgodil v določenem času in prostoru
- kot celota ni pomemben za pravo in pravno odločitev
- pravno gledano nas zanimajo samo tista dejstva življenjskega primera, ki ustrezajo sestavinam zakonskega stanu
- je samo dejansko izhodišče pravnega odločanja

konkretni dejanski stan:

- je del življenjskega primera, ki se je zgodil v določenem času in prostoru
- to niso vsa dejstva, iz katerih je življenjski primer sestavljen
- so sporna in pravno pomembna dejstva, ne pa vsa dejstva iz katerih je sestavljen življenjski primer
- konkretni dejanski stan dobimo, če ovrednotimo dejstva, ki sestavljajo življenjski primer
- tvorijo ga tista dejstva, ki se ujemajo z zakonskim dejanskim stanom
- splet tistih dejstev, ki na ravni konkretnega ustreza sestavinam zakonskega dejanskega stanu
 - KDS se ujema s primarno hipotezo – pravni subjekt je nosilec upravičenja, pravic in obveznosti
 - KDS se ujema s sekundarno hipotezo – pravni subjekt je nosilec pravne kršitve

Razlike med pravnimi normami in tehničnimi normami

PРАВNA PRAVILA ali PРАВNE NORME so *temeljna normativna sestavina prava*. Povedo nam, kako NAJ se pravni subjekti vedejo in ravnajo v družbenih razmerjih. *Vedenje* in *ravnanje* je pravna posledica, ki naj bo uresničena tedaj, ko se pravni subjekt znajde v določenih življenjskih okoliščinah. Nastanek pravne posledice ni samodejen, ampak je odvisen od človekove volje.

V tem pogledu se pravna pravila ostro razločujejo od TEHNIČNIH PRAVIL, ki ugotavljajo, kakšne so **vzročne (kavzalne) povezave** med naravnimi pojavi. Tehnična pravila spoznavajo in opisujejo, kako delujejo naravne sile in kakšna so njihova vzajemna razmerja. Njihova naloga je, da povedo, kakšno **JE** razmerje med vzrokom in njegovo posledico (in *ne* da opredeljujejo, kaj *naj* se zgodi v takšnih ali drugačnih življenjskih okoliščinah). Z njimi se ukvarjajo naravoslovne znanosti.

Kako je omejena pravna osebnost pravnih oseb

pravna sposobnost pravne osebe

- ožja, bolj omejena kot pri fizičnih osebah
- ne more imeti pravic in dolžnosti, ki temeljijo na človekovih naravnih lastnostih
- pravnim osebam je dovoljeno tisto, kar je predvideno kot njihova pristojnost
- sposobnost je omejena na dejavnost zaradi katere je bila pravna oseba ustanovljena in pravno priznana

Temeljni vidiki stopnjevitosti prava

Merkel – teorija stopnjevitosti prava

- višja stopnja mora opredeliti pristojni organ, ki oblikuje nižjo stopnjo, + lahko tudi postopek, ki ustvari nižjo stopnjo + zarisuje vsebino, na katero je nižja stopnja vezana
- višje pravno pravilo nikoli določno ne predvidi vsebine posamičnega pravnega pravila
- dvojna vloga pravnih aktov: so hkrati akti ustvarjanja in uporabljanja pravnih pravil

- dvojna vloga zakona: temelji na ustavi in jo uporablja + ustvarja nova pravna pravila
- izjemi:
 - hierarhično najvišje pravno pravilo samo ustvarja pravo (*ustava*)
 - materialni akt, ki pravno pravilo uresniči v konkretnem družbenem razmerju, samo uporablja pravo

Opiši značilnosti sankcije. Katere sankcije poznamo glede na namen?

SEKUNDARNA PRAVNA POSLEDICA = SANKCIJA

definicija:

- sankcija nastopi zaradi pravne kršitve
- vnaprej določen in predviden postopek, v katerem državni organ odloča ali gre za pravno kršitev in odredi ustrezno pravno posledico, sankcijo
- pravna sankcija, kot pravna posledica je odvisna od pravne kršitve in njene narave

sankcije za kaznivo dejanje:

- kazen: zapor, denarna kazen, prepoved vožnje motornega vozila, izgon tujca
- nadomestitvene ali restitutivne sankcije: vzpostaviti morajo stanje, kakršno je bilo pred pravno kršitvijo
- povračilne ali retributivne sankcije: kaznovanje storilca pravne kršitve, povračilo za zlo, ki ga je storilec povzročil, ne ustreza talionskemu načelu, ampak zlo se vrača s prisilnimi ukrepi (*zapor*)
- opozorilne sankcije: pogojna obsodba, sodni opomin
- varnostni ukrepi: psihiatrično zdravljenje

sankcije za prekrške:

- zagrožena je milejša kazen, kot za kazniva dejanja
- kazen: denarna, za težje prekrške omejena zaporna kazen, za lažje prekrške opomin

sankcije za disciplinski prestopok:

- namen: prizadeti kršitelja v tisti lastnosti, ki terja da je disciplinsko odgovoren
- disciplinske sankcije: javni opomin, ukor, začasna prepoved opravljanja dejavnosti...

Razlika med poslovno in pravno sposobnostjo

poslovna sposobnost fizične osebe:

- sposobnost osebe, da sama z lastnimi dejanji in voljo pridobiva pravice in prevzema dolžnosti
- izhodišče: psihofizična sposobnost subjekta, da zna presoditi o pomenu in posledicah svojega dejanja
- sodišče lahko odvzame poslovno sposobnost, če obstaja razlog, ki vpliva na psihofizično stanje osebe

pravna sposobnost fizične osebe:

- sposobnost pravnega subjekta da je nosilec pravnih pravic in dolžnosti
- načelo pravne enakosti: terja, da so vse pravice in dolžnosti po enakimi merili dostopne vsem
- pridobitev in izguba pravne sposobnosti: dobi se jo z rojstvom in izgubi s smrtjo

- izjema: nasciturus, ki je omejeno pravno sposoben pod pogojem, da se rodi živ

Razlika med korporacijami in ustanovami

korporacije

- združenje več oseb, članov
- člani: se lahko menjajo, odločajo o obstoju in delovanju korporacije, so temeljna podlaga, substrat korporacije
- organi so vsebinsko avtonomni

ustanove:

- temeljna osnova je premoženje, ki mora uresničevati določen namen
- ustanovni akt določi namen premoženja
- naloga uprave: udejanjiti namen premoženja, ki se porabi za korist oseb ki so naslovljenci
- uprava ne more odločati o spremembi namena ali o obstoju ustanove

Pojasnite razlike med temeljnima oblikama vladavine!

predsedniški sistem

- predsednik:
 - izvršilna oblast → samostojno vodi zunanjo in notranjo politiko, ob njem so ministri
 - ne more razpustiti kongresa in razpisati predčasnih volitev,
 - vezan je na zakone, ki jih sprejema kongres, a ima suspenzivni veto
 - politično neodgovoren kongresu, ne more ga odstaviti, možna je obtožba predsednika (*inpeachment*)
 - imenuje člane vrhovnega sodišča, kongres mora dati soglasje
- kongres:
 - nosilec zakonodajne oblasti, izdaja zakone
 - ne more izglasovati nezaupnice predsedniku
 - določa proračun, tako utesnjuje predsednikovo politiko in delovanje vrhovnega sodišča
- vrhovno sodišče:
 - odloča o skladnosti zakonov z ustavo → lahko razglasi predpise kongresa in predsednika za neustavne
 - sodne odločbe vrhovnega sodišča so formalni pravni vir (sistem sodnih precedensov)

parlamentarni sistem

- državni poglavar:
 - simbolična vloga, nima izvršilne oblasti, samo podeli mandat za sestavo vlade
- parlament:
 - nosilec zakonodajne oblasti
 - sprejema zakone, proračun, določa politiko, ki jo mora vlada izpeljevati
 - če vladi nezaupnico, lahko državni poglavar na predlog vlade razpusti parlament, razpiše predčasne volitve
 - opozicija: poslanci stranke, ki v parlamentu nima večine, spremlja delo vlade in ga kritično vrednoti

- vlada:
 - nosilka izvršilno-upravne oblasti
 - odgovorna parlamentu in odvisna od njegovega zaupanja
 - vezana na odločitve parlamenta in jih mora izvrševati, sicer ji je lahko izglasovana nezaupnica in odstopi
 - konstruktivna nezaupnica: vladi je mogoče izglasovati nezaupnico le tako, da državni zbor hkrati izvoli novega predsednika vlade, to utrjuje vlado

“Kdor s silo ali grožnjo, da bo neposredno napadel življenje ali telo, pobegne iz zavoda za prestajanje kazni ali pripora, se kaznuje z zaporom do treh let.”

Iz pravnega pravila izluščite:

- primarno hipotezo (**Kdor ogrozi življenje ali telo**)
- sekundarno dispozicijo (**Zapor 3 leta**)

Pojasnite ali je pravno pravilo:

- **splošno** ali posamično (splošno)
- **abstraktno** ali konkretno (abstraktno)

Pojasnite ali je pravno pravilo:

- dispozitivno ali
- **kogentno**

67. Pojasnite dejanski stan zlorabe pravice!

definicija:

- subjekt izhaja in abstraktnega upravičenja, a ga izvršuje tako, da posega v pravico ki pripada drugemu
- izvrševanje pravice: nosilec ne presega meje, drugim dopušča aktiviranje njihovih pravic, če ne gre za zlorabo
- konflikt dveh pravic: med seboj se izključujeta, ena je izvrševana tako, da onemogoča uresničevanje druge
- subjektivna teorija: pravico zlorabi tisti ki ravna krivdno in drugemu nastane škoda, izvršuje pravico z namenom da škodi drugemu
- objektivna metoda: posameznik odgovarja če ravna protipravno ali če izvršuje pravico nepravilno

Napišite načine prenehanja zakona!

- najbolj enostavno je če pravni akt sam pove, kdaj se izteka njegova veljavnost – to ni ravno pogosto
- argument avtoritete: višji splošni pravni akt razveljavi nižjega
- časovni argument: mlajši splošni pravni akt razveljavi starejšega

- argument specialnosti: mlajši specialnejši splošni pravni akt razveljavi starejšega splošnega
- derogacija: mlajši/višji splošni pravni akt delno razveljavi starejšega/nizjega
- abrogacija: gre za popolno razveljavitev
- razveljavitev: velja ex nunc, novi pravni akt razveljavlja starejšega od dne, ko je začel veljati
- odprava: velja ex tunc, mlajši splošni pravni akt razveljavlja starejši tudi za čas, ko je bil ta se v veljavi, smisel odprave je v tem da se v celoti odpravijo pravne posledice
- protiustavnost zakona: ustavno sodišče lahko delno ali v celoti razveljavi, ne more ga odpraviti
- protiustavnost, nezakonitost drugih splošnih pravnih aktov: sodišče odpravi ali razveljavi
- konec veljavnosti nastopi:
 - če trajno izgine predmet pravnega urejanja, kateremu je bil akt namenjen
 - če se izoblikuje nasprotni običaj, ki ga sprejemajo tudi pristojni državni organi

Opiši kaj so to primarna in sekundarna pravna pravila

PRIMARNA IN SEKUNDARNA PRAVNA PRAVILA

razločevanje:

- na podlagi normativne možnosti (*vedenjska ali sankcijska pravila*)
- na podlagi enotnega pravnega sistema, v katerem pravnim pravilom pripadajo različne vloge
- na podlagi tega, kakšno mesto ima pravno pravilo v hierarhiji pravnih predpisov
- na podlagi tega kakšno je razmerje med mlajšim in starejšim pravnim pravilom
- na podlagi tega kakšen je personalni domet pravnih pravil

Strnjeno opiši kaj so to normativni pravni akti

definicija:

- nosilec pravnih sprememb, ki se nanašajo na nastajanje, spreminjanje in razveljavljanje
- navzven je spoznaven kot ustrezna izjava volje, katere pomen so pravna pravila
- je izjavno dejanje pravnega subjekta, s katerim se ustvari pravno pravilo
- izjavno dejanje: izjava volje, voljno dejanje, ki začne pravno učinkovati
- pomen sporočila: mora se gibati v mejah navzven spoznavne izjave, pomen določamo glede na hoteno voljo

Opiši kaj je to dolžnost ?

definicija:

- pravno zavarovano upravičenje, da pravni subjekt na določen način ravna

- je v interesu subjekta, od njega je odvisno ali ga bo aktiviral in izvrševal
- uresničitev: pravne dolžnosti je vedno v interesu drugega
- nosilec pravne dolžnosti: je za svoje vedenje in ravnanje pravno odgovoren

Kaj je bistvena razlika med dolžnostjo in dolžnostnim upravičenjem?

DOLŽNOSTNO UPRAVIČENJE

definicija:

- dolžnost uveljavljanja pravice
- dolžnostno upravičenje omogoča, da njegov nosilec vsaj delno uresničuje tudi lastne interese

nosilec:

- je nosilec obveznosti, da upravičenje konkretizira in udejanji, sicer gre za pravno kršitev, ki ji sledi sankcija
- nosilec pravice in dolžnosti, ki nastopa v interesu drugega, mora upoštevati širši interes, njegov lastni interes lahko uveljavlja le toliko kolikor je v skladu z namenom posameznih upravičenj

PRAVNA DOLŽNOST

definicija:

- pravno zavarovano upravičenje, da pravni subjekt na določen način ravna
- je v interesu subjekta, od njega je odvisno ali ga bo aktiviral in izvrševal
- uresničitev: pravne dolžnosti je vedno v interesu drugega
- nosilec pravne dolžnosti: je za svoje vedenje in ravnanje pravno odgovoren

Kaj bistvenega se zgodi s predpisom potem ko je ta objavljen v uradnem glasilu?

- splošni pravni akti morajo biti objavljeni preden začnejo veljati
- vacatio legis: čas, ki preteče od objave do trenutka ko akt dobi pravno moč, rok v katerem se morajo pravni naslovljenci seznaniti z vsebino pravnega akta
- ustrezna objava: objava v času vakacijske dobe, tako da je akt dostopen vsem, ki so njegovi naslovniki
- potek vakacijske dobe, roka:
 - predpis začne veljati 15. dan po objavi, če ni v njem drugače določeno
 - daljša doba: če gre za pomemben zakon, ki terja dolgotrajne priprave
 - krajša doba: če bi pravni naslovljenci lahko izigrali namen akta, če morajo pravne posledice nastopiti takoj

Razlika med pravnim pravilom in pravnim nacelom.

PRAVNO PRAVILO izraža tip vedenja in ravnanja, PRAVNO NAČELO pa posreduje »le« vrednostno merilo (poštenost), kako naj ravnamo v pravnih razmerjih (npr. blagovnem prometu), v katerih smo nosilci določenih tipov vedenja in ravnanja.

PRAVNA PRAVILA ali PRAVNE NORME so temeljna normativna sestavina prava. Povedo nam, kako NAJ se pravni subjekti vedejo in ravnajo v družbenih razmerjih.

Vedenje in ravnanje je pravna posledica, ki naj bo uresničena tedaj, ko se pravni subjekt znajde v določenih življenjskih okoliščinah. Nastanek pravne posledice ni samodejen, ampak je odvisen od človekove volje.

Kdaj dobi fizična oseba poslovno sposobnost ter kdaj jo lahko izgubi?

- **poslovna sposobnost fizične osebe:**
 - sposobnost osebe, da sama z lastnimi dejanji in voljo pridobiva pravice in prevzema dolžnosti
 - izhodišče: psihofizična sposobnost subjekta, da zna presoditi o pomenu in posledicah svojega dejanja
 - sodišče lahko odvzame poslovno sposobnost, če obstaja razlog, ki vpliva na psihofizično stanje osebe
 - zastopništvo: osebe, ki se delno ali v celoti poslovno nesposobne potrebujejo zakonitega zastopnika, ki v njihovem imenu za njihov račun opravlja pravne posle in pravna dejanja
 - v celoti poslovno nesposobni: osebe do 15. leta starosti, osebe, ki jim sodišče v celoti odvzame poslovno sposobnost
 - omejeno poslovno sposobni: otroci med 15. in 18. letom, osebe katerim je bila poslovna sposobnost delno odvzeta
 - v celoti poslovno sposobni: polnoletni, mladoletniki ki sklenejo zakonsko zvezo, mladoletniki ki postanejo roditelji in obstajajo razlogi, da pridobijo poslovno sposobnost

Razlogi za odvzem poslovne sposobnosti:

- duševna bolezen,
- duševna zaostalost,
- odvisnost od alkohola in mamil ali
- kakšen drug dejavnik, ki tako vpliva na psihofizično stanje, da posameznik ni sposoben skrbeti zase.
-

Opiši pojem običaja.

običaj:

- vedenje in ravnanje, ki se je ponavljalo skozi določeno časovno obdobje
- se izoblikuje prepričanje, da je v enakih in podobnih okoliščinah to vedenje in ravnanje obvezno
- značilnost: tipični in povprečni, označujemo jih kot družbene standarde
- običaji niso prožni, temeljijo na tradiciji, spreminjajo se počasneje, kakor to narekujejo spremembe

NAČELO PRAVNE ENAKOSTI- definicija, slabosti

- načelo pravne enakosti: izhodišče za analogno sklepanje, treba je pravno enako obravnavati tisto, kar je enako
- načelo pravne enakosti: terja, da so vse pravice in dolžnosti po enakimi merili dostopne vsem

PODZAKONSKI AKTI. Primer Pravilnika.

PRAVILNIK je splošni pravni akt, s katerim se razčlenjuje posamezne določbe zakona ali drugega predpisa. Z njimi se ureja organizacija poslovanja in način delovanja določenega organa. Ta vprašanja se urejajo tudi s **poslovniki**.

ANALOGIJA INTRA LEGEM. Kaj ureja. Katere pravne praznine. Razlika med notranjo pravno praznino in klasično pravno praznino.

Analogija intra legem je sklepanje po podobnosti v mejah možnosti, ki so dane znotraj posameznih pravnih pravil. Gre za sklepanje od izrecno navedenih primerov na primer, ki ga pravodajalec le nakaže z oznakami, kot so npr.:

- »ali kako drugače«,
- »zlasti«,
- »na drug način«,
- »na drug nedovoljen način«.

Za analogijo intra legem je poglavitno, da:

- se nanaša na **notranje »praznine«**, ki jih pravodajalec vnaprej predvideva,
- gre za praznine, ki so omejene le na možnosti v mejah posameznih pravnih pravil
- že samo pravno pravilo vsebuje merilo, kako naj sklepamo po podobnosti.

V njeni naravi je, da ne gre za razširjanje pravnega pravila od pravno urejenega primera (npr. od motornega vozila pri kaznivem dejanju odvzema tujega motornega vozila) na njemu podoben primer (npr. na hitro športno dvokolo), ki je že zunaj jezikovnega pomena.

Pri analogiji intra legem smo vseskozi v dosegu posameznega pravnega pravila - ostati moramo v mejah jezikovnega pomena pravnega pravila in moramo v teh mejah tudi najti vrednostno merilo (tertium comparationis), ki utemeljuje sklepanje po podobnosti.

notranja pravna praznina:

- ni vsebinsko napolnjena, a jo je predvidel že sam zakonodajalec
- tako pravno praznino rešimo z analogio intra legem

-

KLASIČNE PRAVNE PRAZNINE

definicija:

- nepopolnost v zasnovi pri izvedbi zakonske ureditve
- nepopolnost nikoli ne zajema celotnega pravnega področja ali njegovega pomembnega dela
- gre za vrzeli, ki zevajo v zakonsko urejenem sklopu družbenih razmerij za pravno praznino gre, če ni mogoče najti zakonsko vnaprej predvidenega pravnega pravila, s katerim je mogoče razrešiti pravno relevanten življenjski primer

Pravni subjekt ... nastanek

nastanek pravne osebe

- pravna oseba nastane v trenutku, ko je pravni red podeli kakovost pravnega subjekta
- nastane z vpisom v register, z zakonom ali drugim pravnim aktom
- sistem objave: javni razglas o nastanku pravne osebe
- sistem podelitve pravne osebnosti: pristojni organ izda akt o nastanku pravne osebe

Naravnopravna teorija (primer z pravnim pozitivizmom)

- izhaja iz enotnosti forme in materije (lika in stvari) ter gradi na tem, da je narava popolna forma stvarnosti nekega predmeta – naravno je vselej najboljše stanje neke stvari
- njegovo pojmovanje narave je **vrednostno** - v naravi ima vsako bitje svoj cilj, sama stvar je zgolj »čista možnost, čista potencialnost, ki šele z obliko zadosti dejanskosti« -nasprotje med obliko in stvarjo je relativno
- narava, ki ima v sebi namen, se imenuje **entelehija** (teženje k popolnosti) in pomeni, da se uresniči tisto, kar je sprva le možnost
- pravi, da je del narave tudi človek, ki ga označuje kot politično bitje (zoon politikon); človekov cilj je polis, človekovi naravi ustreza življenje v skupnosti
- zagovarja stališče, da je pravo možno le tam, kjer skupina svobodnih in enakih državljanov živi skupno življenje, da bi zadovoljevala vsem svojim potrebam; pogoj za pravo je, da veljajo medsebojno priznani zakoni in se ti zakoni nanašajo na razmerja med osebami, ki so si enake v pogojih vladanja in podložnosti

Kašna je ta pristojnost državnega organa?? Kašne pristojnosti še poznamo in na kratko opiši.

pristojnost:

- stvarna pristojnost: skupek zadev, ki naj jih organ opravlja
- teritorialna pristojnost: upravičenje organa, da opravlja zadeve na določenem ozemlju

Poslanci DZ so izvzeti iz kazenskega postopka oz. so kazensko neodgovorni za mnenje oz. glas podan na sejah DZ oz. njegovih delovnih telesih.

S kašnim pravnim argumentom bi zagovarjal trditev da poslanec poleg tega da ne odgovarja kazensko za podano mnenje oz. glas, ne odgovarja tudi civilno?? Kako pa bi zagovarjal trditev da poslanec odgovarja le kazensko??

/

Federativna država, kako so urejeni najvisji državni organi (predvsem zakonodajni) in kdo je nosilec državne suverenosti.

federativna država

- država, ki sestoji iz dveh ali več politično-teritorialnih enot, a nastopa kot enoten pravni subjekt
- je pravno utrjena z zvezno ustavo, ki razmejuje pristojnost med federacijo in federalnimi enotami
- zvezni organi: predstavniško telo je dvodomno: v enem domu je predstavljena federacija kot celota, v drugem domu pa interesi federalni enot
- gre za podvrsto unitarne države z veliko stopnjo decentralizacije

Kaj so tipska pravna pravila, katere vrednote zagotavljajo.

tipska lastnost:

- vsakdo, kdor, državljan, tujec... razteza se na večji ali manjši krog subjektov

splošnost pravnega pravila:

- se navezuje na pravne subjekte, ki jim je pravilo namenjeno, velja za kogarkoli
- enako in nepristransko obravnavanje tistih, ki so uvrščeni v isto skupino pravnih subjektov

abstraktnost pravnega pravila:

- tip vedenja in ravnanja se nanaša na vnaprej zamišljene in predvidene dejanske okoliščine
- vedenje in ravnanje ni konkretizirano, lahko mu ustreza nedoločeno število konkretnih situacij
- pravni naslovljenec že vnaprej ve, predvideva, kako naj se vede in ravna

Podzakonsko urejanje + primer

Zakon o vladi RS pravi:

Uredba je splošni pravni akt, s katerim vlada »podrobneje ureja in razčlenjuje z zakonom ali drugim aktom DZ določena razmerja v skladu z namenom in kriteriji zakona«.

Zakon dopušča, da lahko vlada z uredbo na temelju zakonskega pooblastila »ureja tudi način uresničevanja pravic in obveznosti državljanov in drugih oseb«.

V naši nekdanji ustavnosodni praksi je bilo sprejeto stališče, da je poseg v pravico tista meja, ki jo podzakonski akt ne sme preseči, v nekem drugem primeru pa je bilo odločeno, da podzakonski akt ne more spreminjati podzakonskih meril, ki so temelj za določitev obveznosti.

V skladu s temi stališči je tudi najnovejša ustavnosodna praksa -značilna je odločba, da sme podzakonski pravni akt »dopolnjevati zakonsko normo samo tako daleč, da z dopolnjevanjem ne ureja razmerij samostojno (zunaj zakonskega okvira) in da ne uvaja novih obveznosti«. Uredba ne sme zoževati pravic, ki jih zagotavlja zakon.

SISTEMATIČNA RAZLAGA

definicija:

- določa pomen jezikovnih znakov glede na njihovo umeščenost v zunanji in notranji pravni sistem

zunanji sistem:

- kakšna je zunanja podoba in zgradba zakona
- pravodajalec oblikuje posamezna pravna določila, razporeja in razčlenjuje snov, ki jo zakon zajema
- ta razporeditev in razčlenitev snovi ima tudi vsebinski pomen
- temeljno sporočilo zakona: vsebovano je v naslov zakona, posameznih poglavij, podpoglavij...
- pomen zakonskega določila je odvisen od tega v kakšnem normativnem pravnem aktu je in na kakšnem mestu
- umestitev v zunanji sistem je pomensko pomembna a ne povsem zanesljiva

notranji sistem:

- zre za vsebinsko povezanost in strukturiranost predmeta, ki pravno urejen
- vsebina, ki jo pravodajalec oblikuje v normativnem pravnem aktu
- delo pravne znanosti, ki splošna in abstraktna pravna pravila spoznava in znanstveno razporeja
- notranji sistem je vsebinsko, hierarhično in časovno usklajena celota, oz. je treba to skladnost doseči
- argumenti s katerimi to dosegamo so izraz reda in vsebinskih načel
 - argumenti: argument specialnosti, argument hierarhije – avtoritete, časovni argument

Kaj je državljanstvo. Načini pridobitve.

Državljanstvo označuje članstvo v politični skupini (prvotno mestu, a danes državi),

na katerega je vezan sistem pravic in dolžnosti, ki morajo biti spoštovane tako s strani države kot državljana, drugače lahko privede tudi do različnih pravnih posledic.

Državljanstvo v večji meri temelji na narodnosti, a obstajajo primeri, da oseba določene narodnosti nima državljanstva zaradi zgodovinskih razlogov. Danes se državljanstvo določene države lahko podeli na geografskem principu (rojen na področju države), na narodnostnem principu (oseba večinske narodnosti v državi se lahko rodi izven ozemlja države, a lahko pridobi državljanstvo zaradi narodnostne pripadnosti) in na principu prošnje (državljan tuje države lahko zaprosi za državljanstvo druge države in ga pridobi, če izpolnjuje postavljene pogoje in kriterije).

Kaj je zloraba pravice. Temeljna razlika med subjektivistično in objektivistično teorijo zlorabe pravice.

definicija:

- subjekt izhaja in abstraktnega upravičenja, a ga izvršuje tako, da posega v pravico ki pripada drugemu
- izvrševanje pravice: nosilec ne presega meje, drugim dopušča aktiviranje njihovih pravic, če ne gre za zlorabo
- subjektivna teorija: pravico zlorabi tisti ki ravna krivdno in drugemu nastane škoda, izvršuje pravico z namenom da škodi drugemu
- objektivna metoda: posameznik odgovarja če ravna protipravno ali če izvršuje pravico nepravilno

Klasične pravne panoge. Katere spadajo v javno, katere v zasebno, značilnosti teh 2 temeljnih skupin.

USTAVNO PRAVO

zajema pravna pravila in načela o temeljnih državno pravne ureditve

CIVILNO PRAVO

celota pravnih pravil in pravnih načel, ki urejajo osebna in premoženjska razmerja v katerih so pravni subjekti enakopravni in avtonomni

STVARNO PRAVO

pravna razmerja med ljudmi glede na stvari

pravna pravila in načela o stvareh, o posesti, o stvarnih pravicah

OBLIGACIJSKO PRAVO

ureja obveznostna razmerja med pravnimi subjekti ko udeleženci teh razmerij

ena stranka je zavezana da nekaj stori, opusti, dopusti, druga stranka je

upravičena, da zahteva izpolnitev te obveznosti

DEDNO PRAVO

ureja prehod premoženja umrlega na drugo osebo

deduje se na temelju zakona ali oporoke

DRUŽINSKO PRAVO

skupek pravnih pravil in načel, ki urejajo zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost,

razmerja med starši in otroci, rejništvo, skrbništvo

načelo avtonomije je zelo omejeno

pravila civilnega prava so večinoma kogentna

GOSPODARSKO PRAVO

obsega pravna pravila in pravna načela, ki urejajo pravni statut in pravne posle

gospodarskih subjektov

javno pravo:

pravna razmerja v katerih so pravni subjekti drug drugemu podrejeni ali nadrejeni
nadrejena je država, kot organ oblasti, prisilno oklepa pravna razmerja in udejanja
javne interese

podrejeni subjekti so naslovljenci pravnih dolžnosti

panoge: ustavno, upravno, finančno, kazensko, postopkovno, cerkveno in
mednarodno javno pravo

zasebno pravo: subjekti so enakopravni, avtonomni in pravno svobodni, uresničujejo
lastne interese

panoge: civilno, gospodarsko, družinsko in delovno ter mednarodno zasebno
pravo